NOVINY MESTSKEJ ČASTI BRATISLAVA-PETRŽALKA

NAŠA PETRŽALKA

Číslo 5/2025 | Ročník 7
Máj 2025 | petrzalka.sk

Naskenujte QR kód a čítajte online

NOMINUJTE DO KONCA MÁJA OSOBNOSTI, KTORÉ MENIA PETRŽALKU

STR. 9

AKO SÚ PETRŽALČANIA SPOKOJNÍ S OBNOVOU A ÚDRŽBOU DETSKÝCH IHRÍSK?

STR. 6 – 7

Odpoveď aj na túto otázku poskytol tretí prieskum verejnej mienky. | Foto: Ivana Vrabľová

ZABUDNUTÝ PRÍBEH LÁGRA ENGERAU

Pred osemdesiatimi rokmi, na sklonku 2. svetovej vojny sa Petržalka, v tom čase súčasť nacistického Nemecka, stala dejiskom absurdných a tragických udalostí. Len pár mesiacov pred oslobodením sem priviezli takmer dve tisícky maďarských Židov, aby – údajne na ochranu pred sovietskou armádou, vykopali obranný val. Na území rozľahlej obce vznikol pracovný tábor, ktorý sa neskôr zmenil na koncentračný so všetkou hrôzou, ktorá sa s týmto označením spája. *„Keď učíme mladých ľudí o 2. svetovej vojne, o holokauste, je účinnejšie hovoriť im, čo sa dialo v ich meste. Toto je tá pridaná hodnota ukotvenia príbehu,“* hovorí etnologička **Monika Vrzgulová**.

STR. 10 – 11

KONIEC ROZPOČTOVÉHO PROVIZÓRIA

Na aprílovom zasadnutí zastupitelia jednomyseľne schválili rozpočet na rok 2025. Na poslanecké priority je vyčlenených až 700-tisíc eur.

STR. 4 – 5

AJ MOBIL DOKÁŽE ZACHYTIŤ ÚŽASNÉ ZÁBERY

„Na médiu fotografie si najviac vážim ten zastavený čas – že zvečníte to, čo už nebude, ale je dôležité to vidieť,“ hovorí legendárny fotograf sídliska **Juraj Bartoš**.

STR. 22 - 24

ŠPORTOVÉ KLUBY SI TENTO ROK POLEPŠIA O VYŠE ŠTVRŤ MILIÓNA

AKTUÁLNE

Koniec rozpočtového provizória v Petržalke je dobrou správou aj pre žiadateľov o dotácie. Petržalskí poslanci na aprílovom zastupiteľstve oklepli okrem iného aj pridelenie viac ako štvrť milióna eur športovým klubom, ktoré pôsobia v mestskej časti. Dokopy samospráva pomohla šestnástim veľkým a malým klubom, ktorým pridelila vyše 252-tisíc eur.

Z podpory mestskej časti benefitujú nielen športovci, ale aj občianske združenia a organizácie rôzneho zamerania či folklórne súbory. Petržalka týmto spôsobom pravidelne prispieva na činnosť OZ Prima, Mosty pomoci či Ulita, ktoré pôsobia v oblasti sociálnej starostlivosti, psychologického poradenstva či nízkoprahových činností.

Pri realizácii projektov pomôže finančné injekcia napríklad Gaston Trg (obľúbené podujatie Stredovek v sade), Beh Si Ty (Run Fest Petržalka), ale aj OZ Vagus, ktoré realizuje terénnu sociálnu prácu s ľuďmi bez domova na území mestskej časti Petržalka. „Ozetká“ a neziskové organizácie dokopy získali vyše 75-tisíc eur.

Martina Štefániková

Športové kluby získali z rozpočtu Petržalky dokopy vyše 252-tisíc eur.
Foto: Ivana Vrabľová

PRÁČKA DO LESA NEPATRÍ, ZBAVÍME VÁS JEJ

AKTUÁLNE

Mestská časť Bratislava-Petržalka v spolupráci so spoločnosťou Envidom **v sobotu 17. mája** bezplatne odvezie obyvateľom Petržalky nepotrebný elektroodpad (okrem televízorov a monitorov) na ekologickú recykláciu.

Ako na to? Najneskôr **do 14. mája** kontaktujte miestny úrad osobne počas stránkových dní, alebo **na tel. číslach alebo mailoch**: 02/ 68 288 852, 0947 487 225, **vladimir.poljak@petrzalka.sk**, 02/ 68 288 796, 0947 487 228, **zuzana.brzova@petrzalka.sk**, 02/ 68 288 852, 0947487229,**monika.czupekova@petrzalka.sk**.

Nahláste druh a počet spotrebičov a presnú adresu, odkiaľ ich potrebujete odviezť. V deň zberu do 8:00 ráno vyložte elektroodpad do vchodu bytového, resp. za bránu rodinného domu. Odpad určite nevykladajte na ulicu, mohli by ste tak prispieť k vzniku čiernych skládok.

Prihlásiť sa môžete aj online na **zberelektroodpadu.sk**, kde nájdete i všetky potrebné informácie.

Zuzana Brzová
referát životného prostredia

AKO JE TO S PREKLÁDKOU VEDENIA NAD DRAŽDIAKOM?

AKTUÁLNE

Napriek tomu, že obyvatelia Petržalky v prieskume agentúry AKO v novembri 2024 jednoznačne potvrdili súhlas s prekládkou vedenia veľmi vysokého napätia nad štrkoviskom Draždiak, jej realizácia sa nateraz odkladá. *„Realizácia prekládky je momentálne pozastavená z viacerých dôvodov. Tým najzásadnejším je absencia finančných prostriedkov – tie vypadli preto, lebo zastupiteľstvom neprešiel návrh referenda a nenašlo sa dostatok financií na prekládku,“* vysvetľuje petržalská samospráva.

Ako ďalej mestská časť upresňuje, aktuálne je vo fáze, kedy len vybavuje projektovú dokumentáciu pre územné rozhodnutie a stavebné povolenie, aby mohla byť prekládka v budúcnosti – o dva, tri, štyri roky – zrealizovaná.

„Samozrejme, bez peňazí nebude možné prekládku zrealizovať, a práve to bude pre nás najťažšia úloha - nájsť investorov, ktorí, žiaľ, budú nútení zaplatiť o minimálne milión eur viac ako by zaplatili teraz, keďže medzičasom náklady porastú smerom nahor z dôvodu inflácie, zvyšovania cien za materiál a pod,“ doplnila samospráva. Zároveň ubezpečuje, že bude v každom prípade prihliadať na názory obyvateľov – či už formou referenda alebo prieskumom verejnej mienky.

„Petržalka, ZSD a mesto sú v tomto projekte traja hlavní hráči a pokiaľ nepríde k spoločnej zhode a nezafinancujú 90 percent nákladov, ostatné dotknuté inštitúcie sú v tomto irelevantné a posun v tejto veci nenastane,“ uzatvára samospráva.

Mária Halašková

Prekládka „elektrických drôtov" nad Draždiakom sa nateraz odkladá.
Foto: Ivana Vrabľová

AKTUÁLNE

POMÁHAJÚ PREŽIŤ SUCHO, NIEKTORÍ SI ICH PLETÚ SO SMETIAKOM

Ľudia znečisťujú zavlažovacie vaky odpadom, dôsledkom je nevratné poškodenie stromu.

Niektorí ľudia si mýlia zvalažovacie vaky so smetným košom. | Foto: Ivana Vrabľová

Zavlažovacie vaky sú odolné plastové vrecia používané na zavlažovanie novovysadených stromov. Fungujú na princípe postupného uvoľňovania vody malou dierou na spodnej časti vaku. Závlaha sa tak dostáva postupne do koreňového systému a nerozleje sa do širokého okolia. Strom má vďaka tomu čas vlahu vstrebať pre vlastnú potrebu a zvyšuje sa tak šanca na ujatie mladej výsadby.

V takom náročnom prostredí, akým je mestská zástavba a v súčasných klimatických pomeroch, je nevyhnutné podporovať a pravidelne zavlažovať novo vysadené jedince.

„Obyvatelia sa nás v poslednom čase často pýtajú, prečo sú vaky umiestňované ku kolom a nie ku kmeňom stromov,“ hovorí **Kristína Moroň** z petržalského referátu životného prostredia. Ako vysvetľuje, za roky používania boli zistené určité nedostatky vakov, ktoré v niektorých prípadoch môžu viesť až k odumretiu dreviny. Ide predovšetkým o zvýšenú vlhkosť v priestore kmeňa, kde sa vytvára priaznivé prostredie pre škodcov a choroby. V letnom období je to aj prehrievanie kmeňa v prípade, že voda neodtečie v stanovenom časovom úseku.

Žiaľ, množia sa aj prípady, že obyvatelia využívajú tieto vaky ako odpadkové koše a vložia tam rôzne veci, čím znemožnia odtok vody. *„To spôsobuje problémy predovšetkým v letnom období, kedy je kmeň stromu vystavený horúcej vode dlhé obdobie, čo má za následok nenávratné poškodenie,“* upozorňuje Moroň. *„Preto sme začali upevňovať zavlažovacie vaky na stabilizačné koly. Vak je stále umiestnený nad koreňovým balom dreviny, pričom sa voda dostane tam, kam má, s tým, že nie je ohrozený kmeň stromu,“* objasňuje.

Odborníčka zdôrazňuje, že vaky sa používajú len dočasne – prvé tri roky po výsadbe. Po tomto období by mal byť strom dostatočne prekorenený a schopný zabezpečiť si prísun vody z okolia bez pomoci.

Martina Štefániková

INZERCIA

KONIEC PROVIZÓRIA

Petržalka bude v roku 2025 hospodáriť s viac ako 86 miliónmi eur, v kapitálových výdavkoch sa ráta aj so štedrými poslaneckými prioritami.

Mestská časť Bratislava-Petržalka vstupovala do nového roka v rozpočtovom provizóriu. To sa ale zmenilo začiatkom apríla na **22. zasadnutí miestneho zastupiteľstva** – 31 zvolených poslancov jednomyseľne rozhodlo o tom, že Petržalka bude v roku 2025 hospodáriť s rozpočtom vo výške **86 151 383 eur**.

Aktuálne schválený rozpočet je v porovnaní so schváleným rozpočtom na rok 2024 vyšší o viac než 15,5 milióna eur.

Bežný rozpočet je navrhnutý ako vyrovnaný vo výške **71 858 498 eur**. Oproti roku 2024 sa ale výrazne znižujú daňové príjmy mestskej časti a zvyšujú dotácie zo štátneho rozpočtu, čo je spôsobené zákonnými zmenami, akou je zmena financovania materských škôl.

ROZPOČET

Ktorým oblastiam sa ujde najviac?

Na prvom mieste je už tradične vzdelávanie. Mestská časť totiž spravuje 27 materských a 11 základných škôl s jedálňami a školskými klubmi detí, na chod ktorých nový rozpočet počíta s takmer **39,5 miliónmi eur**.

Ďalšou oblasťou zelenej samosprávy je moderný miestny úrad. *„Neustále sa totiž snažíme o inovácie a vylepšenia, ktoré priblížia úrad bližšie k 21. storočiu a čo je hlavné, pomôžu obyvateľom riešiť ich problémy a požiadavky rýchlejšie a jednoduchšie,“* uvádza samospráva. Modernizácia a chod úradu si preto tento rok vyžiada vyše **14,6 milióna eur**.

Tretia najvyššia suma je vyčlenená na sociálnu pomoc a služby, do ktorých je aj vzhľadom na demografický vývoj či ekonomickú situáciu Slovenska potrebné investovať čoraz viac. V aktuálne schválenom rozpočte je preto na ňu vyčlenených **viac než 5 miliónov eur**.

Čo sa týka kapitálových výdavkov, pre tento rok boli naplánované a schválené vo výške **viac než 13,5 milióna eur**.

Mestská časť počíta aj so zapojením externých zdrojov financovania, tieto prostriedky budú využité najmä na rekonštrukciu bytového domu Medveďovej 21 (v prípade získania externých zdrojov zo Štátneho fondu rozvoja bývania), Športovej haly Draždiak, obnovu plavárne ZŠ Budatínska či rekonštrukciu MŠ Ševčenkova.

Štedré poslanecké priority

Po prvýkrát boli v riadnom návrhu rozpočtu poslanecké priority rozdeľované aj v kapitálových výdavkoch, a to až vo výške 700-tisíc eur. *„Na poslanecké priority býva štandardne vyčlenených 175-tisíc eur v bežných výdavkoch, čo predstavuje sumu 5-tisíc eur na poslanca,“* vysvetlil vicestarosta **Ján Karman**.

Ako doplnil, na tomto sa nič nezmenilo, aj tento návrh rozpočtu počíta s participáciou poslancov. *„Na základe dobrého hospodárenia však môžeme rátať v priebehu roka po schválení záverečného účtu aj s financiami navyše. Tvoríme totiž prebytky, a tie následne zapájame do investičných akcií. Minulý rok sme si takúto participáciu poslancov vyskúšali pri návrhu čerpania z rezervného fondu. V tomto rozpočte bolo našou ambíciou ihneď začať pracovať na investičných projektoch, a preto až 700-tisíc eur zapájame prostredníctvom preferencií našich poslancov aj z kapitálových výdavkov.“*

Môžu sa teda obyvatelia tešiť na cielené investície do svojich obvodov? *„Poslanecké priority majú široký záber, od malých projektov, napr. tvorba sokolích hniezd na strechách domov až po veľkú realizáciu nového sídla a centra pre Petržalskú knižnicu,“* potvrdzuje vicestarosta. Poslanci vytypovali miesta pre realizáciu zelených chodníkov, ale aj bezbariérové úpravy zjazdov z chodníka na cestu. Oproti bežnému plánu tiež zvýšili počet realizácií o jedno detské ihrisko a jeden psí výbeh.

Opravy sa tiež dočká ihrisko na Ľubovnianskej či chodník na Švabinského. *„Spoločne s obyvateľmi budeme plánovať, čo by malo vzniknúť v okolí „betónovej ruže“, rovnako sa pustíme do architektonickej štúdie trhoviska na Mlynarovičovej,“* uzavrel.

Silvia Šimeková
Martina Štefániková

Plán bežných výdavkov na fungovanie mestskej časti Bratislava-Petržalka a jej inštitúcií v roku 2025

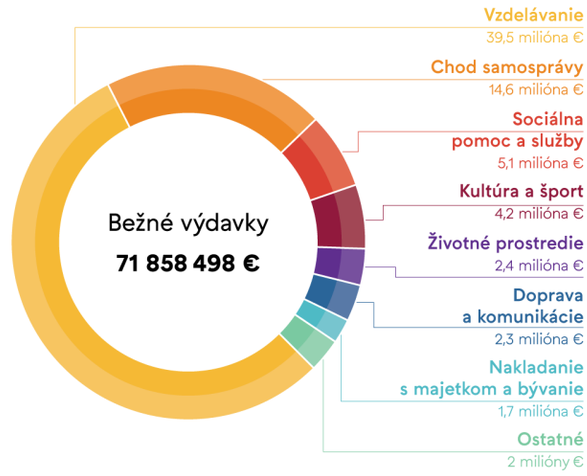

Kapitálové výdavky na nové projekty z dielne Petržalky

Rozdelenie príjmov Petržalky pre rok 2025

- **Daňové príjmy (29,9 milióna €)**
  Podiel na výnose dane z príjmov FO (17,9 milióna €)
  Daň za užívanie verejného priestranstva (480-tisíc €)
  Daň za psa (170-tisíc €)
- **Nedaňové príjmy (8 miliónov €)**
  Príjmy MŠ (2,7 milióna €)
  Príjmy z prenájmu majetku Veolia Energia Slovensko (1,8 milióna €)
  Príjmy z prenájmu nebytových priestorov, garáží, objektov (873-tisíc €)
- **Príjmy z grantov a transferov (cca 31 miliónov €)**
- **Príjmy z rozpočtových organizácií – ZŠ, KZP, miestna knižnica, Stredisko sociálnych služieb (2,8 milióna €)**

ANKETA: POSLANCOM CHÝBA PARTICIPATÍVNY ROZPOČET. OCEŇUJÚ OPRAVY CHODNÍKOV

Ako ste spokojný s výsledným rozpočtom mestskej časti, ktorý schválilo zastupiteľstvo na aprílovom zasadnutí? Odpovede členov finančnej komisie miestneho zastupiteľstva.

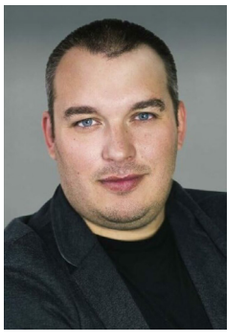

Pavol Škápik
(Progresívne Slovensko, Team Bratislava)

Petržalka má schválený rozpočet, ktorý určite v mnohom zodpovedá našim požiadavkám a predstavám. Máme v ňom rozsiahle (a veríme, že kvalitné) opravy dlho zanedbávaných chodníkov, ciest či parkovísk, rekonštrukcie detských ihrísk, rozsiahle rekonštrukcie škôl či škôlok.

Podobne súhlasíme a podporujeme investície do športovej infraštruktúry, kde po úspešnom dokončení opráv bazénov v školách či budovaní novej športovej haly na Pankúchovej (aj keď s takmer 2x takou cenovkou ako na začiatku), začneme opravovať aj pôvodné haly a telocvične. Mrzí nás, že sa upustilo od prekládky vysokého napätia nad Draždiakom pre politikárčenie starostu či opravy nájomného bytového domu na Medveďovej pre neschválenie úveru zo Štátneho fondu rozvoja bývania. Aj keď v rozpočte zatiaľ nepočítame s výstavbou novej základnej školy v Slnečniciach, na jej realizáciu máme už pripravených viac ako 4 milióny eur a veríme, že ich budeme môcť využiť v rokoch 2025 – 2026.

Investičný dlh v Petržalke je rozsiahly – na školách, chodníkoch, parkoviskách, cestách, námestiach, budovách, ihriskách či verejnej zeleni, a preto namiesto miliónov na účtoch chceme kvalitne opravenú a spravovanú Petržalku. A na toto budeme vždy pri zostavovaní rozpočtu myslieť – s víziou kvalitného života v našej Petržalke.

ROZPOČET

Ján Karman
(SASKA pre Petržalku)

Schválený rozpočet má historicky najviac investičných projektov – počet i vyčlenené financie. Vďaka projektovému oddeleniu môžeme rátať aj s dotáciami na obnovu športovej haly Draždiak, bazénov na ZŠ Holíčska a ZŠ Budatínska. Na rekonštrukcie našich budov a energetické opatrenia máme vytvorený zásobník kvalitných projektov, vďaka čomu sa nám darí získavať externé zdroje – tento rok sa dočká obnovy MŠ Ševčenkova.

Máme ambíciu zrekonštruovať aj bytový dom na Medveďovej. Hoci snaha o získanie výhodného úveru v prvom kole nevyšla, rátame v rozpočte s tým, že sa to na ďalší pokus podarí.

Je známe, že výmenu povrchov chodníkov robíme vo vlastnej réžii, v rozpočte sú vyčlenené prostriedky na techniku, ale aj bežné výdavky na rekonštrukciu ďalších aspoň 60-tisíc m². Naopak, vypadli náklady na organizáciu miestneho referenda o prekládke vedenia VVN nad Draždiakom. V decembri ho totiž poslanci z klubu Team Bratislava a Progresívne Slovensko odmietli, a zároveň žiadali na prekládku vyčleniť až 3,3 mil. € z rozpočtu Petržalky, čo je pre nás bez mandátu od obyvateľov neakceptovateľné.

Či som spokojný so sumou, ktorú môžeme investovať? Nie som. Sme v dobrej kondícii, a ak by bola disponibilná suma vyššia, z investičného dlhu by sme odkrojili oveľa viac. No v porovnaní s inými mestskými časťami či magistrátom vieme z investovaného objemu peňazí dostať rádovo vyššiu hodnotu.

Juraj Mravec
(nezaradený)

V schválenom rozpočte pre rok 2025 mi chýba posilnenie participatívneho rozpočtu, ktorý je jeden z nástrojov priamej demokracie, kde vedia obyvatelia svojím návrhom a následným hlasovaním priamo rozhodovať o tom, do čoho sa bude investovať časť peňazí z rozpočtu Petržalky.

Cieľom je to, že ak máte nápad, napríklad ako zlepšiť verejný priestor, svoju ulicu, park alebo námestie; alebo vám chýba zeleň, lavičky, hracie alebo športové prvky, trvalky, kvetináče či vtáčie búdky, tak navrhnete riešenie. Po posúdení by ste mali možnosť získať pre svoj projekt podporu verejnosti v hlasovaní. O tom, ktoré to budú, by sa rozhodlo hlasovaním oby vateľov Petržalky.

Chýbajú mi dotácie pre terasy bytových domov. Zlý stav terás je nevyhnutné začať riešiť dotačným systémom z rozpočtu tak, aby sa naštartovali rekonštrukcie.

Do tretice mi chýba silnejšia podpora rekonštrukcie verejných detských ihrísk (VDI, kde je potrebné vyčleniť z rozpočtu viac peňazí na to, aby sa každý rok mohlo zrekonštruovať aspoň jedno veľké a dve menšie VDI v rôznych častiach Petržalky.

Martina Štefániková

INZERCIA

LACNÉ AUTODIELY A NÁRADIE V PETRŽALKE!

www.motora.sk

výdajňa eshopu: Kopčianska 39, tel.: +421 905 501 695, e-mail: info@motora.sk

OLEJE | ADITÍVA | AUTOKOZMETIKA | BATÉRIE | ŽIAROVKY | STAVBA | ZÁHRADA

ČO HNEVÁ A ČO TEŠÍ PETRŽALČANOV II.

Až tri štvrtiny obyvateľov vnímajú prácu petržalského miestneho úradu pozitívne.

Súčasťou ďalšieho prieskumu boli otázky na prácu, hospodárenie a financovanie samosprávy v gescii miestneho úradu aj magistrátu hlavného mesta a tiež výstavbu a údržbu petržalských športovísk či detských ihrísk. Na vzorke **1 000 dospelých respondentov** s trvalým pobytom v Mestskej časti Bratislava-Petržalka ho zrealizovala **agentúra AKO od 4. do 17. marca 2025**. Vyhodnotenie ďalšieho prieskumu prinesie **júnové číslo novín Naša Petržalka**. Kompletné výsledky prieskumov verejnej mienky v rámci projektu nájdete na webe **petrzalka.sk/prieskumy**.

VNÍMANIE PRÁCE MIESTNEHO ÚRADU MESTSKEJ ČASTI BRATISLAVA-PETRŽALKA

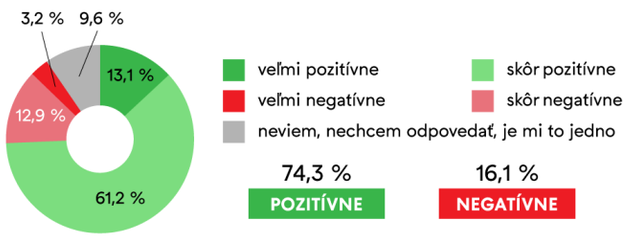

VNÍMANIE HOSPODÁRENIA MIESTNEHO ÚRADU MESTSKEJ ČASTI BRATISLAVA-PETRŽALKA

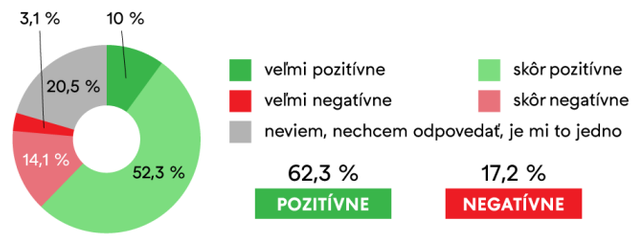

VNÍMANIE PRÁCE MAGISTRÁTU HLAVNÉHO MESTA SR - BRATISLAVY

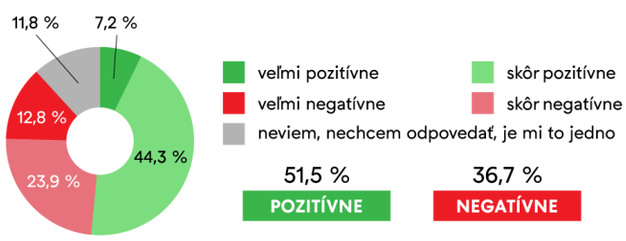

VNÍMANIE HOSPODÁRENIA MAGISTRÁTU HLAVNÉHO MESTA SR - BRATISLAVY

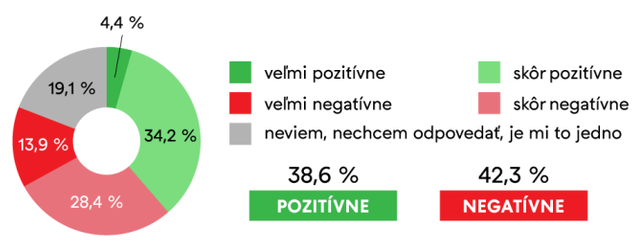

VNÍMANIE INVESTÍCIÍ MESTSKEJ ČASTI BRATISLAVA-PETRŽALKA DO VÝSTAVBY A ÚDRŽBY ŠPORTOVÍSK

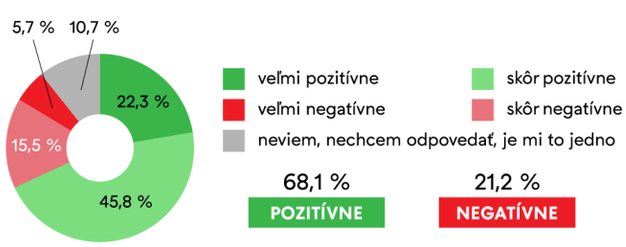

VNÍMANIE ÚDRŽBY A OBNOVY DETSKÝCH IHRÍSK MESTSKEJ ČASTI BRATISLAVA-PETRŽALKA AJ NA ÚKOR OPTIMALIZÁCIE ICH POČTU

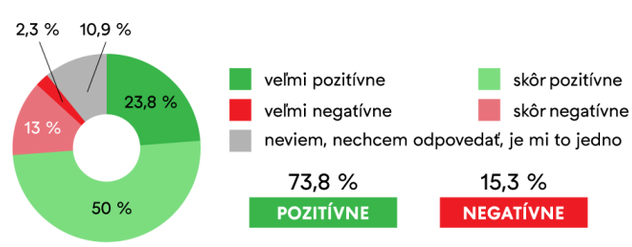

VNÍMANIE SNAHY ORGANIZOVAŤ ŠPORTOVÉ AKTIVITY PRE DETI PRIAMO ZO STRANY MESTSKEJ ČASTI BRATISLAVA-PETRŽALKA

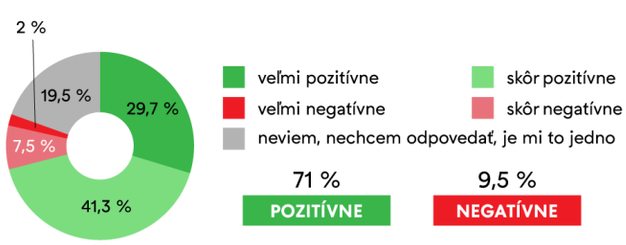

VNÍMANIE DÔVODOV VYŠŠIEHO PERCENTUÁLNEHO ZNÍŽENIA DLHU PETRŽALKY V POROVNANÍ S BRATISLAVOU

Možnosť viacerých odpovedí, preto súčet presahuje 100 %.

VNÍMANIE DÔVODOV VYŠŠIEHO PERCENTUÁLNEHO ZVÝŠENIA MAJETKU OBYVATEĽOV PETRŽALKY V POROVNANÍ S BRATISLAVOU

Možnosť viacerých odpovedí, preto súčet presahuje 100 %.

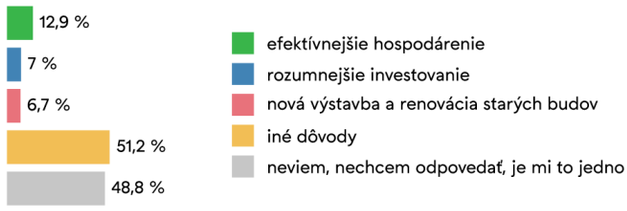

VNÍMANIE DÔVODOV VYŠŠIEHO PERCENTUÁLNEHO ZNÍŽENIA OBJEMU ÚVEROV PETRŽALKY V POROVNANÍ S BRATISLAVOU

Možnosť viacerých odpovedí, preto súčet presahuje 100 %.

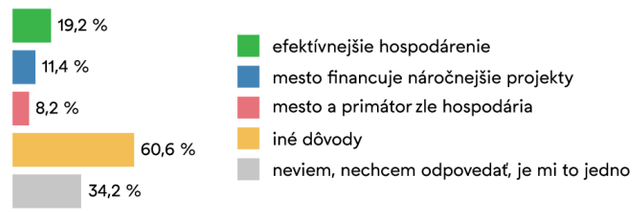

PETRŽALKA PONÚKA NA PRENÁJOM OSEM NEBYTOVÝCH PRIESTOROV

Poslúžiť môžu občianskemu združeniu aj podnikateľom, rozhodne najvyššia ponuka. Čo by ste si v nich vedeli predstaviť vy?

Druhý najväčší ponúkaný nebytový priestor má rozlohu takmer 122 štvorcových metrov. | Foto: MiÚ Petržalka

Osem voľných priestorov rozličnej rozlohy vo viacerých lokalitách najľudnatejšieho sídliska ponúka na prenájom petržalská samospráva. Nehnuteľnosti pritom môžu noví nájomcovia užívať **až päť rokov**. Ponukové konanie na prenájom začalo **17. apríla**, potrvá do **20. mája**.

Zaujímavosťou je, že mestská časť tentoraz necháva záujemcom v podstate voľnú ruku – a to čo sa týka účelu nájmu, aj výšky nájomného za štvorcový meter. *„Nechceme dávať žiadne podmienky, zaujíma nás, s akými nápadmi záujemcovia prídu. Samozrejme, nejaké mantinely sú – využitie priestorov musí byť v súlade so zákonom a všeobecne záväznými nariadeniami Petržalky,“* upresňuje **Viktor Baumann**, vedúci referátu správy miestneho majetku. V cene nájmu nie sú obsiahnuté služby spojené s užívaním predmetu nájmu.

AKTUÁLNE

Tri voľné priestory sa nachádzajú na **Gercenovej 8**, dva na **Mánesovom námestí (č. 3 a 6)** a po jednom na **Beňadickej 7**, **Topoľčianskej 12** a **Haanovej 15**. Najmenšia ponúkaná nehnuteľnosť má niečo vyše 32 štvorcových metrov (Gercenova 8/F) a, najväčšia na Topoľčianskej 12 až 161,2 m² – ide o nebytový priestor rozdelený na dve časti.

V minulosti ponúkané priestory slúžili na rôzne účely, fungovali v nich kozmetika, kaderníctvo, ale aj sklad, kaviareň či kancelária občianskeho združenia. Podľa Baumanna všetky priestory vyžadujú väčšiu či menšiu rekonštrukciu. Záujemcovia si ich môžu pozrieť aj osobne, stačí sa dohodnúť na termíne s kolegyňou Annou Minárikovou na tel. č. 02/68 28 88 67, prípadne na adrese **anna.minarikova@petrzalka.sk**, alebo **majetkove@petrzalka.sk.**

Všetky podrobnosti o jednotlivých nebytových priestoroch, vrátane fotografií interiéru, predpokladaných mesačných nákladov (poplatky do Fondu opráv, Fondu služieb a správu) a výpisov z listu vlastníctva nájdu záujemcovia na webe **petrzalka.sk/prenajom**.

Ako poslať ponuku

Ponukové konanie na prenájom vyhlásila Petržalka 17. apríla, potrvá do 20. mája. Mestská časť Bratislava-Petržalka si **vyhradzuje právo kedykoľvek zrušiť súťaž** bez udania dôvodu.

Uchádzači o nájom nebytového priestoru musia svoje ponuky doručiť najneskôr **do 20. mája 2025 do 14:00**, a to v listinnej podobe **poštou** alebo **osobne do podateľne** Miestneho úradu mestskej časti Bratislava-Petržalka, Kutlíkova 17, 851 02 Bratislava, v zalepenej obálke s výrazným označením: *„NEOTVÁRAŤ ! – ponuka – nebytový priestor číslo xx na adrese xx“* (s doplnením označenia konkrétneho nebytového priestoru číslom a adresou) alebo v elektronickej podobe prostredníctvom webu **e-slovensko.sk** s totožným označením v predmete správy.

Ponuku možno doručiť aj **mailom** na adresu **podatelna@petrzalka.sk**. Ponuka musí byť **zabezpečená heslom**. Záujemca je povinný doplniť svoju ponuku spolu s heslom, podpísaným listinným podaním cez podateľňu v lehote 3 dní, najneskôr však **do 20. mája 2025 do 14:00** s označením pôvodného elektronického podania.

Martina Štefániková

KULTÚRNE ZARIADENIA PETRŽALKY

kulturavpetrzalke | kultura_v_petrzalke | www.kulturavpetrzalke.sk | MÁJ 2025

št 01.05. | 10:00 - 19:00
NÁMESTIE REPUBLIKY | vstup voľný
PETRŽALSKÝ MAJÁLES
stavanie mája, deti Materských a Základných škôl z Petržalky, FS Poleno, spevácky zbor Melódia, Vajnorská dychovka, FS Podpoľanec z Detvy, Basawell, Alan Murin, Polemic

DOM KULTÚRY ZRKADLOVÝ HÁJ

pia 02.05. | 20:00 | 15 - 20 €
PUDING PANI ELVISOVEJ + SJU / AHOJ TOUR
vizuálna show plná energie a slovných hračiek

pia 09.05. | 20:00 | 15 - 25 €
DEŽA VÍ TOUR: KUBO URSINY & PROVISORIUM
hrajú skladby Deža Ursinyho pri príležitosti tridsiateho výročia úmrtia Deža Ursinyho

ne 11.05. | 10:00 | 5 €
ROZPRÁVKOVÁ NEDEĽA: NARODENINY
divadelné predstavenie pre deti
účinkujú Miško s líškou

ut 13.05. | 19:00 | 28 €
KLENOTY ČESKEJ KOMÉDIE
JEN PRAVDU, DRAHÝ
francúzska komédia o nevere, v ktorej sa klame ako o preteky...

pia 16.05. | 19:00 | 10/ 15 €
MESTSKÉ DIVADLO ŽILINA: STATUS QUO
ako by vyzeral svet, keby nastala absolútna inverzia rodových rolí?
21. ročník festivalu súčasnej drámy Nová dráma/New Drama

so 17.05. | 18:00 | 30 €
MYSLÍME TO VÁŽNE!
galaprogram pri príležitosti 40. výročia založenia DFS Lúčka

ne 18.05. | 17:00 | 20 / 16 / 5 €
METROPOLITNÝ ORCHESTER BRATISLAVA - MÁJ LÁSKY ČAS
hudobný večer venovaný nielen klasickým operetám

ut 20.05. | 14:00 - 19:00 | 4 €
NESTARNÚCE MELÓDIE
tanečno-zábavné popoludnie so skupinou FORTUNA DUO

ut 20.05. | 19:00 | 22 / 25 €
FRAGILE
koncert slovenskej vokálnej skupiny

st 21.05. | 16:00 - 20:00 | vstup voľný
SPOLOČENSKÉ HRY

st 21.05. | 17:00 | 14 €
SLOVENSKÉ ĽADOVÉ KRÁĽOVSTVO 2
divadelný muzikál pre deti

št 22.05. | 20:00 | 4/ 10 €
JAM SESSION VOL. 2
360° pódium, improvizácia pod vedením Mattia Mullera

so 24.05. | 19:00 | 8/ 10/ 12 €
PET JAZZ 2025
31. ročník druhého najstaršieho jazzového festivalu na Slovensku

pia 30.05. | 19:00 | 15 €
VEČER AUTENTICKÉHO FOLKLÓRU
predstavujeme vám obec SOBLAHOV
folklórna skupina Melenčár
a ľudová hudba Melenčár

Podujatie sa koná pod záštitou Jána Hrčku, starostu MČ Bratislava-Petržalka, v spolupráci s V. Bajanom, ProFolklorika n.f.

DOM KULTÚRY LÚKY

po 05.05. | 17:00 | vstup voľný
VERNISÁŽ K 75. VÝROČIU ZALOŽENIA ZUŠ FRANTIŠKA OSWALDA

pia 09.05. | 19:00 | 12 €
STAROVAL
muzikál / dráma — DIVADLO TANDEM

ne 11.05. | 18:00 | 20 €
KAROL CSINO SPIEVA MAMÁM UCHOŇA
výnimočný koncert ku dňu matiek

št 15.05. | 18:00 | 15 €
LADIES ART
VÝTVARNÝ VEČER S MONIKOU
More snov - abstraktná malba akrylom
rezervácie na dkl@kzp.sk

ne 18.05. | 10:00 | 5 €
O NAJVÄČŠOM PRIATEĽSTVE
o priateľstve, ktoré nedokáže pretrhnúť ani sila zlých čarodejníc — DIVADLO TANDEM

st 21.05. | 19:00 | 10 €
ROZHOVORY SO SMRŤOU
činohra, čierna komédia — DIVADLO TANDEM

št 22.05. | 18:00 | 15 €
TVORIVÝ BABINEC S MARTINKOU
tvorivý večer s M. KAZDOVOU
čarovanie s drôtom - rybka
rezervácie na dkl@kzp.sk

so 24.05. | 17:00 | vstup voľný
PNH2025*
prehliadka novej hudby 2025*

ne 25.05. | 10:00 | 5 €
ROZPRÁVKOVÁ NEDEĽA
O LÚKE, MOTÝĽOVI A KVETINOVEJ VÍLE
divadelné predstavenie pre deti
účinkuje Divadlo Neline

pia 30.05. | 16:00 - 20:00 | 4 €
ČAJ O ŠTVRTEJ
so skupinou FORTUNA DUO

ne 04., 11., 18.05.
15:00 - 18:00 | 4 € / osoba / hodina
STOLNÝ TENIS PRE VEREJNOSŤ

po 05., 12., 19., 26.05.
8:00 - 12:00 | 2 €/ osoba / hodina
RAKETOVÍ SENIORI
po 19.05. | 9:00 | TURNAJ ŽIEN
po 26.05. | 8:00 | TURNAJ MUŽOV

po 05., 12., 19., 26.05.
9:30 - 10:30 | 4 €/ osoba / hodina NOVINKA
PILATES NA LÚKACH

po 05., 12., 19., 26.05. | 9:30
3 € rodič + dieťa/ 4 € rodič + 2 deti
ČARBANIČKY
výtvarný ateliér s herňou v sprievode rodiča

po 05.,12.,19.,26.05. | 19:00 | 4 €
SVET ZDRAVIA - JOGA

ut 06., 13., 20., 27.05. | 10:00 - 12:00 | 2 €
TVORIVÉ DOPOLUDNIE PRE SENIORKY A SENIOROV

st 07.,14.,21.05. | 9:30 | 4 €
ZDRAVÝ CHRBÁT

st 07.,14.,21.,28.05. | 17:30 | 4 €
HAPPY DANCE KIDS

st 07.,14.,21.,28.05. | 17:30 | 5 € NOVINKA
SALSA TANEC NA LÚKACH

št 15., 22., 29.05. | 17:00 | 4 €
ZDRAVOTNÉ CVIČENIE

št 15., 22., 29.05. | 18:00 - 20:00 | 20 €
KERAMICKÝ WORKSHOP
rezervácie na dkl@kzp.sk

št 15., 22., 29.05. | 19:00 | 4 €
LATINO ZUMBA

CC CENTRUM

po 05., 12., 19., 26.05. | 09:00 | 2 €
po 05., 12., 19., 26.05. | 10:00 | 2 €
CVIČENIE PRE PETRŽALSKÉ SENIORKY III. a IV.

po 05.05. | 15:00 | 2 €
ĽAHKOSŤ A LADNOSŤ NA TANEČNOM PARKETE
workshop spoločenského tanca pre seniorov

ut 06., 15., 22., 29.05. | 10:00 | 2 €
TANEC PRE RADOSŤ
country tance pre seniorov

st 07., 14., 21., 28.05. | 09:00 | 2 €
st 07., 14., 21., 28.05. | 10:00 | 2 €
CVIČENIE PRE PETRŽALSKÉ SENIORKY I. a II.

st 07. - 16.05. | 18:00 | vstup voľný
PREMENY
vernisáž výstavy výtvarníčky Ingrid Rudavskej

ne 11.05. | 17:00 | 4/ 2 €
KONZERVATORISTI V PETRŽALKE
Koncertné vystúpenie študentov a pedagógov Konzervatória

st 14.05. | 18:00 | 4/ 2 €
CESTOVATEĽSKÝ KLUB TAIWAN
Prednáška a foto-projekcia cestovateľa Borisa BILČÍKA

ut 20.05 - 04.06. | 18:00 | vstup voľný
MAPOVANIE
výstava slovenskej výtvarníčky Slávky Brezinovej

pia 23.05. | 18:00 | 5/ 4 €
MUSIC MOMENTS
MAROŠ BANGO
hudobný recitál

DOČASNÝ KULTÚRNY PRIESTOR

pia 25.04. - 18.05.
JURAJ BARTOŠ: PETRŽALKA
Výstava fotografií Juraja Bartoša z Petržalky v rokoch 1977 – 2004, prezentácia knihy

zmena programu vyhradená

HĽADÁME OSOBNOSTI, KTORÉ MENIA PETRŽALKU

Návrhy na titul Osobnosť Petržalky je možné podať **do 31. mája v štyroch hlavných kategóriách**. Nominovať možno jednotlivcov, ale aj kolektívy či organizácie.

Oceňovanie osobností Petržalky organizuje petržalská samospráva v spolupráci s Kultúrnymi zariadeniami Petržalky od roku 1998. Odvtedy získalo tento titul 161 Petržalčanov, ktorí významne prispeli k rozvoju mestskej časti v rôznych oblastiach.

Novinkou je, že tento rok môžete nominovať svojich hrdinov len do štyroch hlavných kategórií – kategória sociálnej práce sa spojila s kategóriou ochrany prírody, a tak vznikla nová kategória - **Sociálna práca, rozvoj komunity a životného prostredia**, ktorá ponúka väčšiu flexibilitu pri zaraďovaní nominácií.

Naopak, nemenná ostáva **Cena verejnosti** (získava ju osobnosť s najvyšším počtom hlasov), ktorá do súťaže pribudla v roku 2022. Udeľovať sa môže aj **Cena In memoriam** v prípade, ak ju navrhne starosta Petržalky. Doposiaľ bola udelená osemkrát, v roku 2022 si mestská časť takto uctila bývalého starostu a primátora **Milana Ftáčnika**, rok na to športovca **Miroslava Cellera** po náhlej tragédii a vlani ju mestská časť odovzdala príbuzným bývalej predčasne zosnulej vicestarostky a nenahraditeľnej kultúrnej a ekologickej aktivistky **Janke Hrehorovej**.

Štyri kategórie

Verejnosť môže navrhovať kandidátov na ocenenie v štyroch hlavných kategóriách: **Kultúra a zlepšenie spoločenského vyžitia**; **Vzdelávanie a podpora kritického myslenia**; **Sociálna práca, rozvoj komunity a životného prostredia** a **Šport a podpora aktívneho životného štýlu**.

Jeden človek môže poslať aj viacero nominácií rôznych osobností, treba však mysliet' na to, že **nominovaní musia s nomináciou súhlasiť**. Každý jeden návrh posúdia odborné komisie, pričom za každú kategóriu môže byť ocenená iba jedna osobnosť, skupina osobností či organizácia. V prípade ocenenia In memoriam súhlas s nomináciou dáva najbližší žijúci príbuzný a o ocenení vo finále rozhoduje starosta.

Cena verejnosti

Pred tromi rokmi bola do ocenení premiérovo zaradená kategória **Cena verejnosti**, jej prvým laureátom sa stal dlhoročný riaditeľ ZŠ Tupolevova **Miroslav Cisár**, v roku 2023 ju získal predseda občianskeho združenia Dobrovoľná civilná ochrana **Stanislav Pešek** a vlani majiteľka obľúbeného ženského fitnescentra **Viera Ripková**.

Cena verejnosti má špecifické pravidlá: Komisia vyberie tajným hlasovaním okrem víťaza každej kategórie celkovo troch favoritov, ktorých posunie do verejného online hlasovania. Verejnosť môže následne rozhodnúť o tom, komu dá svoj hlas. Toto hlasovanie prebieha už tradične počas letných mesiacov a Cenu verejnosti – udeľuje sa jedna za všetky kategórie – získa nominovaný s najvyšším počtom hlasov.

Nominácie online aj osobne

Návrhy na ocenenia môžete podávať **do 31. mája 2025** (vrátane) cez stránku osobnost.petrzalka.sk, kde nájdete všetky potrebné informácie. Nominácie je možné podať aj osobne cez podateľňu Miestneho úradu Petržalka na Kutlíkovej ulici. K návrhu treba priložiť čestné vyhlásenie, že **nominovaný s nomináciou súhlasí**.

Slávnostné odovzdávanie cien je naplánované na **september 2025**.

Martina Štefániková

VEOLIU ARÉNU DRAŽDIAK POKRSTILI LEGENDÁRNI HOKEJISTI

V apríli Petržalka oficiálne otvorila „bublinu“ pri Draždiaku. | Foto: Ivana Vrabľová

Nová nafukovacia hala v susedstve obľúbeného štrkoviska už síce slúži milovníkom ľadovej plochy od konca decembra, v apríli sa však dočkala aj oficiálneho krstu.

V sobotu 12. apríla zelenú pásku spoločne prestrihli predseda Slovenského zväzu ľadového hokeja a hokejová legenda **Miroslav Šatan**, hokejista **Miroslav Lažo**, starosta Petržalky **Ján Hrčka** a **Petronela Chovaníková**, obchodná riaditeľka spoločnosti Veolia Energia Slovensko, a.s.. Spoločnosť poskytla „bubline“ nielen nové meno, ale aj finančnú podporu, vďaka ktorej bude nafukovacia hala ešte dostupnejšia širšej verejnosti.

Odteraz už je Veolia Aréna Draždiak k dispozícii nielen na verejné korčuľovanie, prenajať si ju môžu aj amatérski hokejisti. Veľkej obľube sa tešia tiež hokejové krúžky pre chlapcov i dievčatá, ktoré budú fungovať minimálne do konca mája. Viac info na petrzalkasportuje.sk.

Martina Štefániková

ZABUDNUTÝ PRÍBEH LÁGRA ENGERAU

„Keď učíme mladých ľudí o 2. svetovej vojne, o holokauste, je účinnejšie hovoriť im, čo sa dialo v ich meste. Toto je pridaná hodnota ukotvenia príbehu,“ hovorí etnologička **Monika Vrzgulová**.

Tibor Michal a Martin Hric pri pamätníku v Petržalke, 1965. | Foto: Dokumentačné stredisko holokaustu/Katalóg expozície Engerau, zabudnutý príbeh Petržalky

ROZHOVOR

Na sklonku 2. svetovej vojny sa Petržalka, v tom čase súčasť nacistického Nemecka, stala dejiskom absurdných a tragických udalostí. Len pár mesiacov pred oslobodením sem priviezli takmer dve tisícky maďarských Židov, aby – údajne na ochranu pred sovietskou armádou – vykopali obranný val. Na území rozľahlej obce vznikol pracovný tábor, ktorý sa neskôr zmenil na koncentračný so všetkou hrôzou, ktorá sa s týmto označením spája. Jeho dlho zabudnutú históriu v rozhovore priblížila **Monika Vrzgulová** z Ústavu etnológie a sociálnej antropológie Slovenskej akadémie vied.

O tom, že na území Petržalky existoval koncentračný tábor, sa dlho nehovorilo. Prečo?

Bratislavu oslobodili 4. apríla 1945 a už 20. apríla Povereníctvo Slovenskej národnej rady pre pravosúdie vydalo verdikt, že zriaďuje vyšetrovaciu komisiu, ktorá mala preskúmať okolnosti existencie tábora. Komisia pracovala od 26. apríla do 4. mája 1945 – a na vonkajšej strane starého petržalského cintorína objavila päť masových hrobov. V jej správe sa písalo, že v nich bolo 460 mužských tiel a že to boli evidentne Židia. Obhliadajúci lekári konštatovali, že časť mužov zomrela na následky streľby a časť na následky podvýživy, podchladenia či krutého bitia, ktoré spôsobilo vnútorné krvácanie. Články o výsledku vyšetrovania sa na prelome apríla a mája objavili aj v dvoch vtedajších denníkoch – Čas (noviny Demokratickej strany) a Pravda (denník KSČ) – ale potom už nikde.

Ako je to možné?

Z našej perspektívy, ľudí, ktorí nezažili vojnu, sa to môže zdať čudné. Ale myslím si, že to vyplynulo z aktuálnej situácie. Slovenskom, vrátane Bratislavy, prešiel front, obyvatelia už boli otrlí, zažili veľa násilia – a možno už chceli urobiť hrubú čiaru a žiť konečne normálny život. Ďalšia vec, ktorá to mlčanie podľa mňa spôsobila bola, že tých mužov do lágra Engerau deportovali z Maďarska – a Slovákov to nezaujímalo. V skutočnosti však v tom čase Maďarsko zaberalo aj časť nášho územia. Čiže označili ich „maďarskí Židia“, ale v podstate po vojne nevedeli, odkiaľ pochádzali.

To, že sa na Slovensku začala táto téma skúmať, bola vaša iniciatíva?

V 2015 prišiel Maroš Borský, riaditeľ Židovského komunitného múzea, vynikajúci muzeológ a kunsthistorik s tým, že napriek tomu, že dnes už po starej Petržalke veľa stôp nie je, skúsime lokalizovať, kde ten tábor bol. Výsledkom bola expozícia Engerau, zabudnutý príbeh Petržalky.

Čo ste zistili?

Keď dnes niekto povie koncentračný tábor, predstavíte si obrázky, ktoré sú skôr spojené s Auschwitzom alebo s Birkenau – baraky obkolesené vysokým plotom s ostnatým drôtom. Ale toto bol tábor, ktorý nebol na jednom mieste a nebol oplotený.

Tí väzni žili v pivniciach, na povalách rodinných domov, fabrík, firiem, v maštaliach, v senníkoch. To znamená, že boli stále na očiach bežných obyvateľov. Samozrejme, mali prísny zákaz s nimi komunikovať alebo im čokoľvek dať. Ale niektorí ľudia sa im snažili pomôcť – a mali z toho problémy.

Kde všade sa tábor nachádzal?

Mal šesť podtáborov – Auliesel (Starý Háj) v budove bývalej mliekarne, tri v lokalite dnešnej Incheby – jeden sa volal Fürst, bol v budove bývalej drevárskej firmy majiteľa Fürsta, potom tam bola firma Schinawek, podľa nej sa volal druhý podtábor a tretí bol ošetrovňa v časti firmy Harsch. Potom ešte Wiesengasse (Jaroslavova ulica), Bahnhofstrasse (Nádražná ulica) a Leberfinger. Ten jediný dnes stojí.

V podtáboroch bolo okolo 250-300 ľudí, k tomu niekoľko ozbrojených dozorcov. Úteky? Boli, ale vieme len o jednom úspešnom. Ten muž, János Rudnay, ušiel na Vianoce 1944. Že uspel, vieme na základe toho, že 14. januára sa objavil na sovietskej komandatúre v Budapešti a vypovedal, odkiaľ prišiel, kto ho tam deportoval, o dozorcoch... Ale pravdepodobne sa s tým nič nedialo. Každopádne, tí muži boli takí vysilení, že ani nevládali utekať.

Boli tam iba muži?

Áno, boli to vyslovene mužské pracovné jednotky. Nevieme ich presný počet. Údaje sa rôznia – od 1730 do 2000 chlapov od pätnásť do sedemdesiatpäť rokov. Vieme, že prišli na prelome novembra a decembra a rozdelili ich do pracovných skupín po 80-100 mužoch. Pracovali od svitu do mrku. Vstávať museli o piatej, o pol šiestej bol nástup, vyhodnocovalo sa, kto môže ísť pracovať, kto nie. Pracovali do piatej večer a potom išli naspäť do svojich ubytovaní. Bolo to dosť tvrdé.

V roku 1965 dvaja novinári z bratislavského Večerníka o tomto zabudnutom koncentráku napísali dvojdielnu reportáž...

Hľadali správu vyšetrovacej komisie. Nenašli ju, zato našli bývalého hrobára z petržalského cintorína, Leopolda Prepelicu, ktorý pochovával väzňov – a urobili s ním (a s ďalšími pamätníkmi) rozhovor. Tento pán Prepelica urobil záslužnú prácu, lebo keď tých mužov pochovával, dokumenty, doklady, fotky, ktoré pri sebe mali, uskladnil v jednej škatuli a tú schoval. Jej obsah je uložený v Slovenskom ná-

rodnom archíve, no ešte stále nie je spracovaný tak, aby bol prístupný pre výskumníkov.

Vy ste však do tejto škatule pred desiatimi rokmi pri príprave výstavy Engerau, zabudnutý príbeh Petržalky nazreli. Čo ste v nej našli?

Fotografie, doklady, vkladné knižky, korešpondenčné lístky od príbuzných väzňov. Snažili sme sa – aspoň u niektorých – čiastočne zrekonštruovať ich život predtým, než sa dostali do tábora. Práve tam sme vlastne zistili, že síce tí muži pochádzali z vtedajšieho Maďarska, no nebolo tomu tak pred vojnou. Napríklad na základe dokumentov Abrahama Einhorna, ktorý sa narodil v Užhorode – ten po roku 1918 patril Československu – sme sa dozvedeli, že odtiaľ sa išiel učiť za krajčíra do Topoľčian, kde v roku 1936 dostal výučný list. V rámci jeho pozostalosti sme našli aj zvolávací list – v čase mobilizácie roku 1938 bol na Slovensku, ale v roku 1939 bol už zamestnaný v Budapešti.

O dozorcoch a veliteľoch z lágra zas vieme, že boli z Rakúska.

V roku 2006 vydala rakúska historička Claudia Kuretsidis-Haider knihu o súdnych procesoch s dozorcami a veliteľmi z lágra Engerau. Dovtedy sme o tom na Slovensku nevedeli – aj tí novinári z Večerníka si na konci článku kládli otázku, či boli potrestaní. No, boli. Práve táto kolegyňa zistila, že sa konalo až šesť súdov. A padli tam aj tresty smrti. Dokonca konštatovala, že tieto engerauské tresty tvorili až 30 percent trestov smrti vynesených v Rakúsku za nacistické zločiny – deväť z tridsiatich. Ďalší dostali väzenie od 3 mesiacov do 19 rokov a jedno doživotie.

Niektorí dozorcovia boli vraj extrémne krutí.

Boli to ľudia z jednotiek SA – Sturmabteilung, čo bola polovojenská organizácia pri NSDAP – niečo ako Hlinkove gardy pri HSĽS. Osadenstvo dozorcov v lágri Engerau bolo špeciálne tým, že to neboli žiadni mladíci. Boli tam muži medzi tridsiatkou až päťdesiatkou, zopár dvadsiatnikov – kuchári, kamenári... skrátka remeselníci, živnostníci, stredná vrstva. Nemohli sa vyhovárať, že boli ovplyvnení propagandou. Skôr si myslím, že sa tam zišla kombinácia ľudí, ktorí mali sadistické sklony. Niektorí svedkovia spomínali naozaj výnimočných tyranov. Tragické je, že toto všetko sa udialo niekoľko mesiacov pred koncom vojny.

To je tiež zvláštne...

Koncentračný tábor v Petržalke vznikol na prelome novembra a decembra 1944, keď sa Nemci rozhodli vybudovať obranný val proti postupujúcej sovietskej armáde. Pozdĺž východnej hranice dnešného Rakúska bola celá reťaz takýchto táborov, okolo dvesto, kam koncom roku 1944 priviezli z Maďarska Židov, aby v tej zime kopali zákopy. Bolo to dosť zúfalé rozhodnutie a na konci sa aj skonštatovalo, že nemalo žiaden efekt, takže tých ľudí tam v podstate poslali upracovať sa na smrť. Ťažko pracovali, dostali málo jedla, k tomu sa pridali kruté fyzické a sexuálne tresty... Veľmi tých neborákov trápili.

Väzni z petržalského koncentračného tábor skončili v Mauthausene, koľkí prežili cestu smrti však nie je známe. Ilustračné foto: US National Archives and Records Administration

Absurdný bol nielen začiatok petržalského koncentračného tábora, ale aj jeho koniec...

Na Zelený štvrtok 29. marca 1945, týždeň pred oslobodením Bratislavy, velitelia dostali príkaz opustiť tábor a odviesť väzňov pešo do zhruba 20 kilometrov vzdialeného Bad Deutsch-Altenburgu. Tam po nich mala prísť loď a odviezť ich do koncentračného tábora v Mauthausene.

Strážcovia pred cestou dostali víno, opili sa a ten peší pochod zmenili na pochod smrti. Ešte predtým v tábore nevládnych postrieľali či ubili puškami. Počas pochodu každého, kto zaostal, nevládal ísť, alebo si odskočil na stranu, zastrelili. Celá cesta bola posiata mŕtvymi, zavraždili okolo sto ľudí.

Keď väzni prišli do Bad Deutsch-Altenburgu, boli v dezolátnom stave. Zle oblečení, dobití, vysilení. Keď konečne posledný marcový deň dopoludnia priplávala loď, nemali už žiadne jedlo. V tomto stave sa plavili ďalší týždeň – a zomierali. Na vyčerpanie, vyhladovanie, alebo na to, že ich zastrelili, keď si chceli nabrať vodu z rieky alebo vypýtať jedlo. Dozorcovia ich strieľali a mŕtvoly hádzali do Dunaja.

Do Mauthausenu sa dostali 6. apríla, ubytovali ich v nejakých celtových stanoch. Časť z engerauskej skupiny väzňov ešte presunuli do podtábora Gunskirchen, kde sa 4. mája dočkali oslobodenia.

Koľko ich prežilo?

Nevieme zrekonštruovať presné počty. Ale vďaka svedectvám tých, čo prežili, si vieme urobiť aspoň aký-taký obraz o posledných dňoch týchto väzňov.

Počas svojho výskumu som zažila všeličo, ale toto na mňa urobilo taký veľký dojem... možno aj preto, že som tie ich dokumenty držala v ruke. Ešte sedemdesiat rokov po vojne ste na nich videli tie krvavé mapy. Mali ich na hrudi, keď ich zastrelili, boli tam fľaky hnedej, suchej krvi.

A tie fotky... Veľa bolo takých, ktoré sme nevedeli priradiť, lebo na nich nebolo meno. Iba rodina, muž s deťmi. Tých najbližších mali stále so sebou. Jeden muž, Marton Verzfeld z maďarského mesta Vécs, mal pri sebe dva korešpondenčné lístky. Boli popísané detskou rukou, jeho deti mu písali, čo robia, že im chýba, prosto čriepky z ich života. Bolo to nesmierne dojemné, a zároveň vám z toho bolo ťažko.

Nedávno ste mali v Knižnici Petržalka o lágri Engerau prednášku. Ako ľudia reagovali?

Zaujímalo ich to. Chceme vedieť, čo sa dialo tam, kde žijeme, akú má to miesto minulosť. Myslím si, že keď učíme mladých ľudí o 2. svetovej vojne, o holokauste, je účinnejšie hovoriť im, čo sa dialo v ich meste, lebo si to vedia predstaviť, vedia si predstaviť, že po tejto ulici išli väzni na železničnú stanicu. Alebo tu bola židovská škola, kde ich sústreďovali. Toto je tá pridaná hodnota ukotvenia príbehu, tu, v mojom známom priestore.

Sú momenty, kedy sa vás niečo nesmierne dotkne a už to máte ako takú žeravú pečiatku – trošku sa zahojí a potom sa zase niekedy ozve. Ja na tábor Engerau v živote nezabudnem.

Martina Štefániková

PIANO DAY: DIALÓG DVOCH KLAVIRISTOV

Tohtoročný **pianoday2025*** sa konal koncom marca v Dome kultúry Zrkadlový háj. Hru dvoch klaviristov alebo presnejšie – dialóg medzi krídlami – viedli známi hudobníci **Vladislav Šarišský** a **Marián Čekovský**.

Vladislav Šarišský (vľavo) a Marián Čekovský. | Foto: Simona Babjaková

Skladateľ a klavirista **Vladislav Šarišský** je považovaný za pokračovateľa hudobnej tradície Mariána Vargu, Mareka Brezovského a Deža Ursínyho. Komponuje hudbu k divadelným inscenáciám a filmom. Ako skladateľ, aranžér, klavirista, či hráč na ústnu harmoniku figuruje na albumoch klasickej, jazzovej i populárnej hudby. Je držiteľom čestných diplomov Hollywood Gold Awards a New York Movie Awards, Ceny Nadácie Tatra banky či divadelného ocenenia Dosky za rok 2022.

Marián Čekovský sa preslávil nielen ako hudobník a skladateľ, ale aj spevák, komik a moderátor. Spolupracoval s **Richardom Müllerom**, **Vašom Patejdlom**, ale aj s raperom **Strapom**.

Piano day je celosvetové podujatie, ktoré sa koná vždy 88. deň v roku ako oslava a odkaz na 88 kláves na štandardnom klavíri. Podujatie vychádza z myšlienky nemeckého klaviristu a skladateľa **Nilsa Frahma** z roku 2015, podľa ktorého *„nie je na škodu oslávi' klavír a všetko okolo neho: interpretov, skladateľov, staviteľov klavírov, ladičov, hýbateľov a čo je najdôležitejšie: poslucháčov"*.

Priaznivci kvalitnej kultúry si mohli vychutnať tento jedinečný hudobný zážitok aj vďaka finančnej podpore spoločnosti Veolia Energia Slovensko, a.s., ktorá pravidelne podporuje kultúrne podujatia v Petržalke.

Lucia Burianová,
Veolia Energia Slovensko, a.s.

BSC CUP 2025 PRINIESOL NAPÍNAVÉ ZÁPASY A VÝBORNÚ ATMOSFÉRU

Posledný marcový víkend patril v Petržalke basketbalu. V úplne novej športovej hale na Pankúchovej ulici, ktorú nedávno vybudovala petržalská samospráva, a ktorá je stále v procese testovania, sa konal medzinárodný turnaj BSC CUP 2025.

Zápasy prilákali stovky divákov, ktorí prišli podporiť mladé talenty BSC Bratislava a hráčov z Chorvátska, Rakúska a Srbska. Medzinárodný turnaj sa konal aj vďaka podpore spoločnosti Veolia Energia Slovensko, a.s., ktorá pravidelne prispieva na rozvoj športu v Petržalke.

Turnaj BSC Cup je dlhodobo príležitosťou na budovanie vzťahov medzi spriaznenými klubmi. Stretnúť sa, porovnať sily a vytvárať nové športové priateľstvá – to je to najdôležitejšie, čo si hráči z takýchto podujatí odnášajú. Tento ročník len potvrdil, že záujem o mládežnícky basketbal neustále rastie – o čom svedčí aj výnimočná návštevnosť počas celého víkendu.

„Veríme, že táto športová udalosť bude impulzom pre ďalšie podobné basketbalové turnaje v novej hale v Petržalke. Medzinárodná konfrontácia je pre mladých basketbalistov nesmierne dôležitá," zdôraznil **Tomáš Erneker**, predseda klubu BSC Bratislava.

Nová hala sa už v predpremiére osvedčila ako moderné športovisko, ktoré ponúka skvelé podmienky pre mládežnícky šport. *„Ďakujeme Mestskej časti Bratislava-Petržalka, že jej záleží na kvalite zázemia pre športujúce deti a mládež. Zároveň patrí veľká vďaka hlavnému partnerovi turnaja – spoločnosti Veolia Energia Slovensko, a.s,"* dodal Erneker.

Lucia Burianová,
Veolia Energia Slovensko, a.s.

Zápasy prilákali stovky divákov, ktorí prišli podporiť mladé talenty BSC Bratislava a hráčov z Chorvátska, Rakúska a Srbska. | Foto: Martin Tomečko

Víťazi turnaja	Kategória U10	Kategória U12	Kategória U13
	KK Petrovgrad A	ŠK Zadar	BSC Bratislava

KOMUNITNÉ GRANTY

v Petržalke

ZÍSKAJTE FINANCIE NA SVOJ PROJEKT

Máte dobrý nápad

na skvalitnenie verejného priestoru alebo premýšľate nad tým, ako obohatiť komunitný, kultúrny či športový život?

ŠK Juventa Bratislava 2021

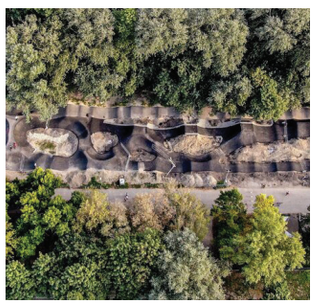

PumpPark Petržalka 2021

Zero waste Slovakia 2023

Kultúrne zariadenia Petržalky 2023

Prihláste svoj projekt

do 30. mája 2025

do programu Komunitné granty od Nadácie Veolia Slovensko a spoločne prispejeme k pozitívnym zmenám v PETRŽALKE.

Prihlášku a viac informácií nájdete na stránke
www.nadaciavs.sk

Nadácia VEOLIA

Komunitné granty

MISIONÁRKA Z ÚRADU: CESTA TAM A ZASA SPÄŤ

Vyštudovala daňovníctvo na Ekonomickej univerzite v Bratislave, no skutočné výzvy ju čakali na Ďalekom východe.

Je inžinierkou ekonómie a na miestnom úrade v Petržalke už druhým rokom pôsobí v tíme finančného oddelenia. To je však len jedna časť života **Aleny Vojenčiakovej**. Tá druhá sa začala pred vyše dvadsiatimi rokmi a je o kus dobrodružnejšia ako krotenie výdavkov a príjmov samosprávy. Predtým, než sa stala úradníčkou totiž pôsobila v juhozápadnej Ázii, najmä v Azerbajdžane, ako misionárka.

SIBÍR SI ŤA PREPÍŠE

„Má to korene v rodine. Prastrýko bol misionárom ešte v časoch hlbokého komunizmu – štyridsať-dva rokov pôsobil v Indonézii. Ako dieťa som to vnímala ako čosi veľmi dobrodružné. Keď nám napísal list, prepisovali sme ho a rozosielali ako samizdat po celej rodine,“ začína rozprávanie.

Hoci jej na čas vzrušujúce udalosti vyfučali z hlavy, na vysokej škole začala o misionárskom živote uvažovať opäť. Nielen uvažovať – na svoju prvú, „malú“, dvojtýždňovú misiu nastúpila zhodou okolností rok po tom, čo jej prastrýko odišiel na druhý svet. *„V lete 2002. Na Ukrajinu, presnejšie na Zakarpatie, blízko rumunských hraníc. Mala som na starosti skupinku dievčat, troj- až päťročných a hovorila som si – uvidíme, buď ma to chytí, alebo nie.“*

Chytilo. A najradšej by sa hneď po návrate vydala na ďalšiu misiu, ale mama vyhlásila – skonči školu a rob si, čo chceš. Vtedy bola tretiačka. Keď odpromovala, zbalila si kufre a odcestovala s kamarátkou rovno na Sibír. *„Vlastne skôr to bol Ďaleký východ – medzi Sibírou a Kamčatkou, taký pásik, Republika Sacha Jakutija, mesto Aldan.“* Aldan bolo okresné mesto, ale malo len 20-tisíc obyvateľov, väčšinou to boli Rusi plus Litovci, Bielorusi a Ukrajinci, ktorých tam presídlil ešte Stalin. *„Diali sa tam hrozné veci a Stalin im zakazoval používať ich vlastný jazyk, nesmeli sa ním zhovárať ani medzi sebou, museli používať ruštinu. No neskôr, aj keď už mali možnosť vrátiť sa domov, ostali. A nielen tí, ktorých blízki už nežili. ‚Sibír si ťa prepíše´,* vraveli mi.“

Svoju prvú veľkú misia zažila Alena Vojenčiaková (vľavo) v Jakutsku. Mala 25 rokov. | Foto: Archív A. V.

SLADKÉ A MASTNÉ

V Jakutsku strávila rok. Prvý polrok viedli v Aldane nedeľnú školu, *„vyučovali sme náboženstvo. Druhý polrok sme dostali možnosť ísť do susednej dediny. Tam sme robili pre decká tábory a rôzne voľnočasové aktivity a pripravovali sme ich na sviatosti. Postupne k nám začali prichádzať aj inokedy, robili si u nás úlohy, učili sa – dievčatá u nás chceli niekedy aj prespávať.“*

Alena hovorí, že hoci o sebe Jakuti vyhlasujú, že cudzích k sebe nepúšťajú, nie je to pravda. *„Veľmi sme sa spriatelili. Dali mi aj jakutské meno – Tujara, Krásavica. Kamarátku zas nazvali Sargalana – Kvietok. Ale treba myslieť na to, že sme tam prišli ako 25-ročné,“* dodáva so smiechom.

Počas ročného pobytu si musela zvyknúť na chlad (teploty sa hýbali okolo mínus štyridsať stupňov Celzia), na málo svetla (cez deň bolo iba tri hodiny), aj na inú stravu – všetko bolo veľmi mastné (*„vegetariánovi tam ísť neodporúčam“*) a veľmi sladké. *„No a odvtedy nemám rada jar, keď skáče tlak. Tam totiž bol rozdiel aj 25 stupňov v priebehu dňa a noci.“*

ODOVZDANÍ JAKUTI

Život v Jakutsku je dodnes skromný. *„Musím povedať, že som si veľmi začala vážiť vaňu a splachovací záchod!“* smeje sa Alena. A nielen to. V dedine boli cesty bez asfaltu, chýbalo osvetlenie. V meste síce asfalt bol, ale okná si museli zatepľovať machom. *„Nemali peniaze ani záujem, aby to vylepšili. Myslím si, že komunizmus spôsobil, že ľudia sa tam úplne spoliehali, že sa o všetko postará štát. No Rusko od nich rado zobralo zlato, diamanty, urán, kožušiny – a nedalo nič,“* opisuje reálie Alena.

„Ich pasivita ma prekvapovala. Pol roka nedostali výplatu – a žiadne protesty, nič. Skrátka chlapi zobrali flinty a odišli na tri mesiace do tajgy, nastrieľali zásoby pre celú dedinu, vrátili sa a pohoda. Nie sú naučení za seba bojovať,“ hovorí.

ZAPOVEDANÝ AZERBAJDŽAN

Keď sa po roku vrátila domov, bola vyšťavená ako citrón. *„Zapovedala som sa, že už nikam nepôjdem,“* prezrádza. No realita bola iná. Už o rok cestovala do Azerbajdžanu. *„Bolo to komické, lebo keď som videla prvýkrát prezentáciu*

o Azerbajdžane, povedala som si – hocikam, ale tam nie! Len púšť a vrtné veže... neviem, prečo som si pamätala práve – a len – tú fotku. Pritom, keď som tam prišla... bolo to škaredé, ale nie až tak veľmi," smeje sa. *„Našla som tam nádherné miesta."*

V Azerbajdžane bola nakoniec niekoľkokrát, pričom väčšinu času strávila v hlavnom meste Baku. Prvý raz v roku 2006 (do jesene 2007), následne ju pozvali na ďalší turnus, do doučovacieho centra – *„to už som ostala štyri a pol roka. Keď som sa vrátila naspäť na Slovensko, strávila som tu nejaký čas a znova som odišla – v roku 2019 – na dva roky."*

TÉMA

Naučila sa za ten čas aj po azerbajdžansky? *„Už ma nepredajú!,"* žartuje a vysvetľuje, že azerbajdžančina – hovorená i písaná – je veľmi podobná turečtine, ktorá sa tam dostala ešte v stredoveku vďaka obchodníkom. Takže, ak viete po turecky, dohovoríte sa aj v Azerbajdžane, Kazachstane či Turkmenistane.

Popri práci si našla čas aj na cestovanie. Očaril ju najmä Kaukaz. | Foto: Archív A. V.

VZDELÁVANIE JE PRIORITA

V Azerbajdžane sa venovala nedeľnej škole a adopciám na diaľku. *„Mali sme veľa rodín zo Slovenska a z Talianska, ktorí ich podporovali. Ale nielen deti. Naším heslom v Azerbajdžane bolo – vyhráme nad chudobou vzdelávaním. Postupne sme preto začali do adopcie pridávať aj možnosť ‚adoptovať si´ učiteľa. Bola to adopcia v zmysle, že budeš podporovať človeka, ktorý to dieťa môže učiť,"* vysvetľuje.

Dodáva, že saleziáni v Azerbajdžane v spolupráci s Červeným polmesiacom otvorili doučovacie centrum, kam chodilo veľa detí práve z adopcie na diaľku. *„Keď sme oslavovali päť rokov, spočítali sme, že začínalo päť učiteľov a štyridsať žiakov a teraz je štyridsať učiteľov a štyristo žiakov."*

TOLERANCIA I KORUPCIA

Najpočetnejším náboženstvom v Azerbajdžane je islam, ktorý vyznáva 95 percent obyvateľov. Kresťanov sú tri percentá, dve percentá budhistov – *„a tak potichu ostali aj zoroastrici, vyznávači ohňa, čo bolo ich prvé náboženstvo. Vznikol v okolí vyhárajúcich ohňov, kde zo zeme vychádzal zemný plyn. Pôvodne ich bolo v krajine asi osemdesiat, zoroastrici si okolo nich vystavali kláštory,"* objasňuje Alena a dodáva, že napriek svojej prevahe je islam veľmi tolerantný. *„Na Veľkú noc naši mosliskí učitelia prišli a ticho stáli vzadu v kostole, len aby nám vzdali úctu. My sme s nimi zasa oslávili ramadán."*

Na druhej strane, čo ju zarazilo, to bola vysoká miera korupcie. *„Ak sa chcel učiteľ zamestnať v škole, musel zaplatiť riaditeľovi, ktorý musel zaplatiť, aby sa stal riaditeľom. A učitelia, aby peniaze získali naspäť, vyberali od rodičov všimné – ich deti si posadili dopredu, tým sa venovali. A tí ostatní zas pred skúškami museli zaplatiť doučovanie – u toho istého učiteľa, ktorý ich mal učiť látku počas celého roka,"* opisuje korupčnú špirálu, ktorú aspoň trochu narušovalo doučovanie učiteľov z misie.

Alena do Azerbajdžanu preniesla aj projekt z Plaveckého Štvrtka – školáci chodili do školy, akoby boli zamestnaní vo firme a na základe známok dostávali plat vo fiktívnych peniazoch, ktoré si mohli ukladať v „banke", minúť na nákup v obchodíku, alebo zaplatiť za tábor. *„Podarilo sa mi na to získať peniaze od lokálnych, ale aj zahraničných sponzorov. Na to som veľmi pyšná, lebo ak je projekt dobrý, prežije, aj keď hlavný ťahúň odíde. Keď som sa do Baku vrátila po šiestich rokoch, ešte stále to fungovalo. Veľmi ma to potešilo."*

VÁŠNIVÍ ŠACHISTI

Práce mala dosť, obzvlášť zháňanie sponzorov na financovanie projektov bolo občas veľmi náročné, no našla si čas aj na cestovanie. *„Ja som dievča z hôr, tak som sa snažila cestovať po tom severe a ten je naozaj nádherný, najmä Kaukaz. Ale aj mestá majú svoje čaro, cítiť tam ten Orient. Chlapi dokážu celý deň sedieť pri čaji a hrať backgammon (stolová hra, pozn. red.) a šach. Šach je tam nádherný! Dedkovia hrajú o peniaze na lavičkách v parku, kde sú vždy aj obrovské šachovnice a každý hrá proti každému. Okolo šachovnice je kruh mužov a vedú vášnivé debaty. Nejde ani tak o to, aby si s tebou zahrali – ide o to rozmýšľanie, vášnivú diskusiu,"* nadchýna sa Alena, ktorá je sama milovníčka šachu.

Zo svojej (zatiaľ) poslednej misie sa vrátila v auguste 2020. Pri otázke, či by sa vrátila, sa pousmeje: *„Jasné, rada by som išla. Ale neviem, či by som im vedela ponúknuť všetko, čo by som chcela. Ale uvidíme, idem tam na dovolenku, na týždeň do Baku. Máme tam chatu pri mori, saleziáni ju kúpili, idem ju upratovať. No ktovie, ako to nakoniec dopadne."*

Martina Štefániková

INZERCIA

dNi PeTržALkY 2025

19-22 JúN EkOnoMiCKá uNiVErZitA

Pomáhať nie je len práca, je to poslanie. Pridajte sa k zamestnancom sociálnych služieb

Bratislavský samosprávny kraj investuje do rozvoja sociálnych služieb viac než kedykoľvek predtým. Moderné zariadenia, ľudský prístup a nový koncept deinštitucionalizácie vytvárajú dôstojné podmienky pre život tých, ktorí potrebujú pomoc. Nová náborová kampaň **Robím, čo ma baví** ukazuje, že práca v sociálnych službách je nielen dôležitá, ale aj napĺňajúca.

„Podpora sociálnych služieb patrí medzi kľúčové priority Bratislavského samosprávneho kraja. Dôvod je jednoduchý – každému z nás sa môže stať, že jeho blízky, sused či priateľ už nezvláda bežné činnosti sám alebo potrebuje špeciálnu pomoc. Práve v takýchto momentoch zohrávajú sociálne služby nenahraditeľnú úlohu,“ vysvetľuje Juraj Droba. Umožňujú ľuďom dôstojne žiť, poskytujú starostlivosť, ktorú si sami zabezpečiť nevedia, a zároveň odľahčujú ich rodiny. Investície do sociálnej oblasti preto neznamenajú len podporu jednotlivcov – ide o posilňovanie súdržnosti celej spoločnosti. Keď sa postaráme o tých, ktorí pomoc potrebujú, vytvárame silnejšie a ľudskejšie spoločenstvo, v ktorom sa nik necíti opomenutý.

Bratislavský samosprávny kraj čelí rovnakej výzve ako väčšina verejných inštitúcií na Slovensku – nedostatku kvalifikovaného personálu v oblasti sociálnych služieb. Odpoveďou je nová náborová kampaň s výstižným názvom **Robím, čo ma baví**, ktorej cieľom je získať ľudí so srdcom na správnom mieste. Hľadajú sa nielen zdravotné sestry, praktické sestry, opatrovatelia či asistenti, ale aj kuchári, upratovačky, technickí pracovníci a mnohí ďalší. Bratislavský kraj však neponúka iba pracovné miesto – ponúka prácu, ktorá má hlboký zmysel.

„Snažíme sa ukázať to najlepšie, čo robíme, a presvedčiť ľudí – najmä tých, ktorí študujú sociálnu prácu, psychológiu či pedagogiku –, že aj toto môže byť pre nich kariérna cesta,“ objasňuje predseda BSK Juraj Droba. Kampaň zároveň búra mýty – napríklad ten, že práca v sociálnych službách je určená len pre ženy alebo len pre staršiu generáciu. V zariadeniach BSK dnes pracujú mladí ľudia priamo po škole aj muži v rôznych profesiách – od ošetrovateľov až po špecializovaných odborníkov. Kraj sa tak snaží osloviť každého, kto cíti potrebu pomáhať druhým a zároveň hľadá stabilnú a napĺňajúcu prácu. *„Áno, je to práca, ktorú musíte robiť srdcom. Nevieme vám síce sľúbiť kráľovský plat, ale vieme vám sľúbiť príjemné pracovné prostredie, možnosť zostať doma na Slovensku a byť blízko svojej rodiny,“* dodáva Juraj Droba.

Bratislavský kraj navyše do zariadení neustále investuje – do obnovy budov, ich vybavenia, pomôcok aj personálnych podmienok. Pracovné prostredie je dôstojné, čisté a motivujúce. Tímy v zariadeniach fungujú ako dobré kolektívy, kde panuje podpora a ľudský prístup. V niektorých prípadoch je dokonca možné zabezpečiť aj ubytovanie. A čo je dôležité – ku každému klientovi sa pristupuje individuálne, nie ako k číslu na páse.

„Chceme, aby si ľudia povedali: tá kombinácia blízkosti pracoviska k svojmu domovu, dobrého kolektívu a dôstojného prostredia dáva zmysel. A vďaka tomu sa rozhodli pracovať pre nás,“ uzatvára predseda BSK Juraj Droba.

Vyber si aj ty zmysluplnú prácu

BRATISLAVSKÝ KRAJ

Vyber si aj ty
zmysluplnú prácu
BRATISLAVSKÝ KRAJ
NECHODÍM DO PRÁCE,
ROBÍM ČO MA BAVÍ
Michal,
vychovávateľ – diagnostik
Centrum sociálnych služieb
prof. Karola Matulaya pre deti a dospelých
www.robimcomabavi.sk

KRÁTKY PÔŽITOK S FATÁLNYM KONCOM

Užívanie nelegálnych omamných a psychotropných látok je jedným z najzávažnejších problémov, s ktorými sa dnešná spoločnosť stretáva.

Prieskum, ktorý pred dvoma rokmi zrealizovalo ministerstvo zdravotníctva ukázal, že až štvrtina Slovákov počas života aspoň raz vyskúšala marihuanu. V skutočnosti je toto číslo nepochybne vyššie, keďže mnohí sa s touto skúsenosťou iste radšej nepochválili. Hoci v niektorých krajinách a regiónoch je „tráva“ legálna, neznamená to, že je bez rizík. Jej dlhodobé užívanie môže viesť k problémom s krátkodobou pamäťou, a varujú pred ním aj psychiatri – môže byť spúšťačom psychotických stavov.

TÉMA

Rýchly vzostup energie a eufórie – to sú účinky kokaínu. Vydržia však len krátko a po nich môže nasledovať úzkosť, podráždenosť a agresivita, dokonca vážne kardiovaskulárne problémy.

Nie je žiadnou novinkou, že vysoký potenciál na vytvorenie závislosti má heroín. Jeho účinky sa postupne znižujú, čo vedie k zvyšovaniu dávok – a veľmi často sa končí predávkovaním. Aplikácia ihlou navyše nesie so sebou riziká nákazy infekčnými ochoreniami.

Medzi najbežnejšie syntetické drogy patria metamfetamín – nazývaný aj pervitín – a fentanyl. Tento syntetický opiát je približne 50-krát silnejší ako morfium a už malá dávka môže spôsobiť fatálne predávkovanie.

K čomu pri užívaní drog dochádza?

Po požití dochádza k aktivovaniu mozgového centra. Vďaka tejto aktivácii užívateľ zažíva pocit voľnosti, nespútanosti, ľahkosti a ďalších „naj“, pre ktoré z jeho pohľadu stojí za to užiť nabudúce ďalšiu dávku. Mozgové centrum, na ktoré drogy pôsobia sa však časom na prijímané dávky adaptuje a pre ďalšie skvelé pocity je potrebné, aby užívateľ prijímal drogu v stále vyšších dávkach.

Čoraz viac vodičov pod vplyvom omamných a psychotropných látok

Hoci počet vodičov jazdiacich pod vplyvom alkoholu oproti roku 2023 klesol, stále dosahuje vysoké čísla – za rok 2024 bolo zaznamenaných 14 203 takýchto prípadov. Ešte znepokojivejší je nárast vodičov pod vplyvom iných návykových látok, ich počet vlani vzrástol z 1 654 (rok 2023) na 2 805. V rámci pôsobnosti Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Bratislave V bolo za posledný polrok použitých 75 drogových testov – 37 vodičov malo pozitívny výsledok na prítomnosť omamných a psychotropných látok, čo tvorí až 49 % pozitivity.

Prítomnosť omamných a psychotropných látok pritom výrazne ovplyvní schopnosti vodiča – znižuje kognitívne funkcie, motorické zručnosti a reakčné časy.

Prečo neužívať omamné a psychotropné látky?

Užívanie týchto látok je vážnym rizikom, ktoré môže mať dlhodobé a devastačné účinky na zdravie jednotlivca, jeho vzťahy a celkovú kvalitu života. Aj keď môžu ponúknuť krátkodobé pocity eufórie alebo úľavy, v konečnom dôsledku spôsobujú nezvratné fyzické a psychické poškodenia.

Drugcheck 3000 sa využíva pri zisťovaní prítomnosti omamných a psychotropných látok u vodičov. | Foto: OR PZ

1. Zdravotné riziká

Omamné a psychotropné látky môžu spôsobiť trvalé poškodenie mozgu a vnútorných orgánov, spôsobiť problémy s pamäťou, koncentráciou, rozhodovaním a psychickým zdravím. Mnoho užívateľov drog sa stretáva so zhoršením mentálnych funkcií a schopnosti viesť každodenný život.

2. Závislosť a psychické problémy

Závislosť od omamných látok je veľmi silná a často začína nevinne – jednorazovým užitím. Práve tento prvý krok však môže viesť k začarovanému kruhu, v ktorom sa užívateľ neustále potrebuje vrátiť k droge, aby zažil rovnaký účinok, čo postupne vedie k fyzickej a psychickej závislosti.

3. Sociálne a právne dôsledky

V mnohých krajinách je vlastníctvo, distribúcia a užívanie omamných látok nezákonné a porušenie zákona môže viesť k vážnym právnym dôsledkom. Prechovávanie, užívanie a predaj drog môže viesť k trestu odňatia slobody a záznamom v trestnom registri, čo môže vážne ovplyvniť budúcnosť jednotlivca a jeho životnú perspektívu.

4. Negatívny vplyv na spoločnosť

Okrem individuálnych dôsledkov má užívanie omamných a psychotropných látok aj širší dopad na celú spoločnosť. Závislosť od drog vedie k zvýšeným nákladom na zdravotnú starostlivosť, prevenciu a rehabilitáciu, ako aj k vyššiemu počtu trestných činov a verejných problémov, ako je nelegálny obchod s drogami.

Karina Kenderešová
Referent špecialista skupiny prevencie vnútorného oddelenia OR PZ Bratislava V

RADA PRÁVNIKA

AKO RIEŠIŤ PROBLÉMY SO SUSEDMI: HLUK, KONFLIKTY A PORUŠOVANIE DOMOVÉHO PORIADKU

Spolunažívanie v bytovom dome so sebou prináša prirodzené výzvy.

Každý z nás má iný životný rytmus, zvyklosti či predstavu o pohodlí. V ideálnom svete by boli susedské vzťahy plné tolerancie a rešpektu, no realita býva iná. Najčastejšie sa obyvatelia bytoviek stretávajú s problémami ako nadmerný hluk, ignorovanie nočného pokoja, konflikty kvôli parkovaniu, neporiadok na chodbách alebo nedodržiavanie domového poriadku. Ako takéto situácie riešiť rozumne, efektívne a v súlade so zákonom?

Začnite rozhovorom – slušným, vecným a bez emócií

Najlepšou cestou ako vyriešiť problém, je komunikácia. Mnohí ľudia si ani neuvedomujú, že ich správanie môže byť pre iných rušivé. Či už ide o hlučnú hudbu, rekonštrukciu bytu alebo časté návštevy – osobný rozhovor často vyrieši viac než formálne kroky. Dôležité je zachovať pokoj, hovoriť o tom, ako sa cítite a – neobviňovať. Používajte „ja“ výroky namiesto výčitiek, napríklad: „Po 22:00 ma ruší hlasná hudba,“ namiesto: „Stále tu robíte bordel!“

RADA PRÁVNIKA

Domový poriadok – váš oporný bod

Každý bytový dom by mal mať schválený domový poriadok. Ten upravuje základné pravidlá spolužitia: napríklad čas nočného pokoja (zvyčajne 22:00 – 6:00), pravidlá týkajúce sa rekonštrukcií, bezpečnosti, používanie výťahov či čistotu spoločných priestorov. Domový poriadok býva súčasťou dokumentácie správy domu a často je vyvesený na nástenke vo vchode.

Ak niekto porušuje tieto pravidlá, môžete sa obrátiť na správcu domu, predsedu spoločenstva vlastníkov bytov (SVB) alebo zástupcu vlastníkov. Tí môžu vydať výzvu na nápravu, formálne upozorniť obyvateľa, a ak to stanovy umožňujú, aj uložiť pokutu.

Keď slová nestačia: mestská polícia

Ak ide o porušovanie verejného poriadku – najmä počas nočného pokoja – máte právo zavolať mestskú políciu (linka 159). Opakovaný alebo nadmerný hluk, krik, hlasná hudba alebo búchanie po 22. hodine môžu byť považované za priestupok podľa zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch. Mestská polícia môže na mieste udeliť pokutu (do výšky 33 eur), prípadne spísať záznam a postúpiť vec na ďalšie správne konanie.

Je však dôležité vedieť, že polícia nemôže zasiahnuť vždy. Zvuky, ktoré sú súčasťou bežného života, ako napríklad plač dieťaťa, presúvanie nábytku v primeranom čase alebo občasné návštevy nie sú priestupkom, hoci môžu byť vnímané ako nepríjemné.

Písomná sťažnosť a kolektívny postup

V prípade, že problém pretrváva a nepomáha ani zásah správcu či polície, máte možnosť podať písomnú sťažnosť. Tú môžete adresovať správcovi, predsedovi SVB alebo aj príslušnému miestnemu úradu. V sťažnosti odporúčame uviesť:

- kto porušuje pravidlá (ak viete),
- aké správanie je problematické,
- konkrétne dni, časy a opakujúce sa situácie,
- čo ste už v tejto veci urobili.

Sťažnosť má väčšiu váhu, ak ju nepodávate len vy, ale aj ďalší susedia – kolektívny podpis je signálom, že nejde o osobný spor, ale o širší problém.

Posledná možnosť: súdne konanie

Ak sú všetky možnosti vyčerpané a situácia sa nezlepšuje, zostáva možnosť obrátiť sa na súd. Občiansky zákonník (§ 127) jasne uvádza, že *„každý je povinný zdržať sa všetkého, čím by nad mieru primeranú pomerom obťažoval iného alebo čím by vážne ohrozoval výkon jeho práv“*. V praxi to znamená, že súd môže nariadiť susedovi, aby upustil od rušivého konania. V niektorých prípadoch možno žiadať aj náhradu škody alebo nemajetkovej ujmy.

Súdne riešenie predstavuje krajné opatrenie, ktoré by malo nasledovať až po vyčerpaní všetkých miernejších foriem riešenia sporu a po zhromaždení relevantných dôkazov o pretrvávajúcom rušivom správaní.

Zdravý rozum a rešpekt sú kľúčom

Problémy so susedmi sú nepríjemné, no nie nezvládnuteľné. Mnohé vznikajú z nevedomosti alebo z nedostatku komunikácie. Preto je dôležité nezvyšovať napätie, ale snažiť sa o pokojné a racionálne riešenie. Zároveň však netreba byť pasívny – ak je vaše právo na pokojné bývanie porušované, máte k dispozícii jasné právne možnosti.

Byt nie je len investícia, ale predovšetkým domov. A každý má právo cítiť sa vo svojom domove bezpečne a komfortne – bez nadmerného hluku, konfliktov či stresu. Kľúčom k lepšiemu spolunažívaniu je komunikácia, znalosť pravidiel a v prípade potreby aj ich presadzovanie.

JUDr. Ján Dolejš | advokát, konateľ
Advokátska kancelária
Remedium Legal, s.r.o.

REMEDIUM LEGAL
ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA

info@remediumlegal.sk

SKRYTÉ PRÍBEHY PETRŽALSKÉHO UMENIA

DEDEČKOVE GARÁŽE

Jeden z najvýznamnejších predstaviteľov modernej slovenskej architektúry navrhol pre Petržalku nielen výstavisko Incheba či pavilónové školy, ale aj unikátny parkovací dom.

V rámci projektu Mestského sektoru Petržalka sa myslelo aj na majiteľov automobilov – preto bolo na novom sídlisku naplánovaných množstvo hromadných garáží. Tie mali byť väčšinou umiestňované po obvode jednotlivých obytných zón v nadväznosti na väčšie komunikácie.

Niektoré súčasné parkovacie domy skutočne korešpondujú s pôvodnými plánmi, bohužiaľ, mnohé sa už nepodarilo postaviť a na ich mieste sú dnes iba obyčajné parkoviská.

Jediná zo všetkých

Hromadných garáží, resp. parkovacích domov, máme dnes v Petržalke viac, väčšinou však ide o technické budovy, ktoré nie sú ničím zaujímavé a sú bez akýchkoľvek architektonických ambícií. (Malou výnimkou by mohol byť parkovací dom, ktorý chce v budúcnosti postaviť hlavné mesto v rámci PAAS na Wolkrovej ulici.) Spomedzi všetkých realizovaných hromadných garáží je však jedna výnimočná – ide pritom o skutočne skrytý architektonický poklad, o ktorom mnohí obyvatelia ani netušia.

Reč je o parkovacom dome na Medveďovej ulici v Ovsišti, ktorého autorom je jeden z najvýznamnejších predstaviteľov modernej slovenskej architektúry 20. storočia – **Vladimír Dedeček**. Projekt vznikol v roku 1993 v kancelárii Stavoprojektu, kde Dedeček dlhé roky pôsobil. Išlo o hromadné garáže pre 300 osobných automobilov so servisom a pobočkou Všeobecnej úverovej banky, ktoré postavili v roku 1995.

Obyčajný, no unikátny

Dedečkovo architektonické majstrovstvo sa prejavuje v uchopení na prvý pohľad banálnej technickej

Projekt parkovacieho domu na Medveďovej ulici v Ovsišti vytvoril Vladimír Dedeček. | Foto: Martin Kleibl

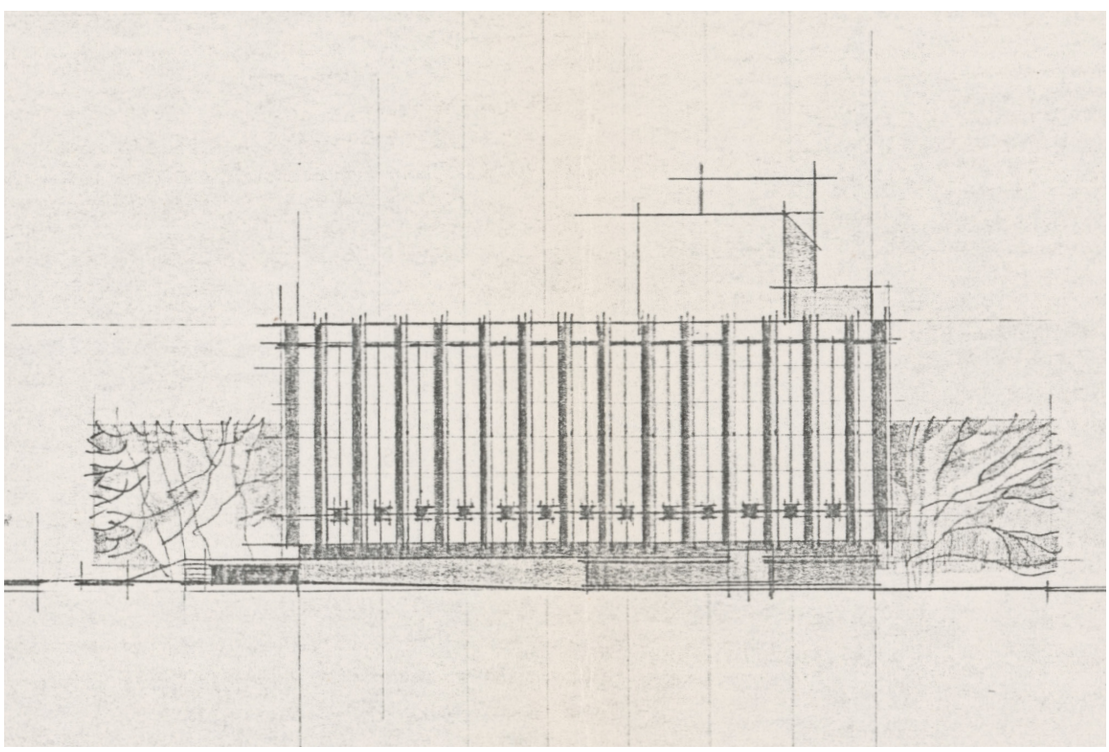

Nákres severovýchodného pohľadu na hromadné garáže na Medveďovej. | Foto: Archív MK

UMENIE

budovy – hromadných garáží – ktorej dokázal vtisnúť výnimočný architektonický ráz použitím autorových typických znakov, ako je členenie hmoty, využitie rebrovania a rytmizovaným opakovaním niektorých prvkov.

Okrem tohto realizovaného projektu navrhol Dedeček aj ďalšie tri parkovacie domy spojené s obchodnými priestormi. Jeden mal stáť na Jiráskovej ulici, jeden na neďalekej Švabinského a ďalší na Vyšehradskej. Presný dôvod nerealizovania týchto projektov nie je známy, dnes sa na týchto miestach nachádzajú obyčajné parkoviská.

Martin Kleibl

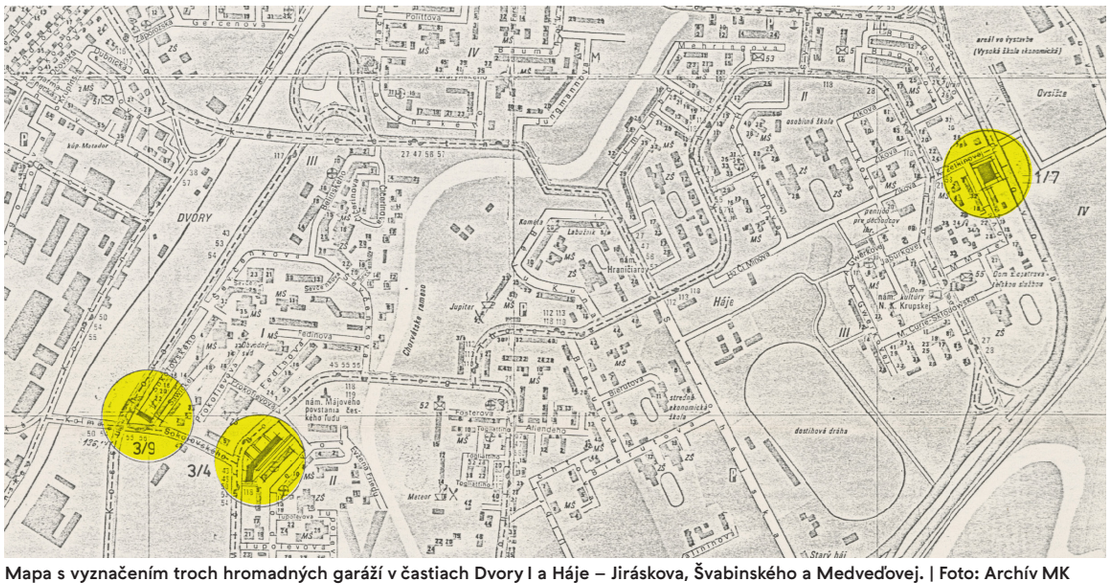

Mapa s vyznačením troch hromadných garáží v častiach Dvory I a Háje – Jiráskova, Švabinského a Medveďovej. | Foto: Archív MK

Garáže pre 300 osobných automobilov so servisom a pobočkou banky postavili v roku 1995. | Foto: Martin Kleibl

Vladimír Dedeček sa zapísal do dejín petržalskej architektúry aj ďalšími dvoma výnimočnými stavbami – komplexom výstaviska Incheba (1990) a pavilónovou školou na Záporožskej ulici (1959 – 61).

u. fond na podporu umenia

Realizáciu výskumu podporil z verejných zdrojov formou štipendia Fond na podporu umenia.

INZERCIA

40 rokov Petržalčanom
Marian Janik
spisovateľ a dramatik

Autorské výtlačky pre obyvateľov Petržalky **20 % zľava**

www.marianjanik.sk

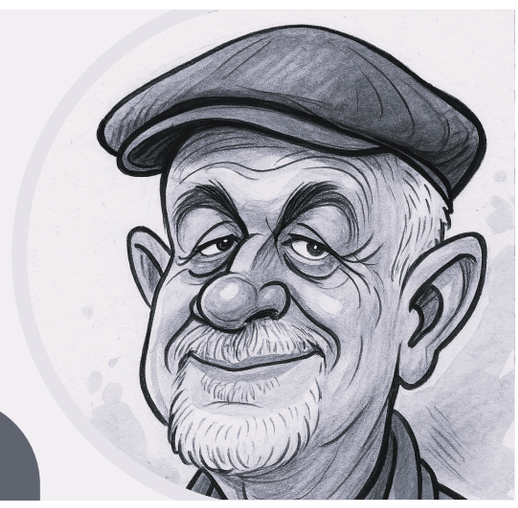

AJ MOBIL DOKÁŽE ZACHYTIŤ ÚŽASNÉ ZÁBERY TEJTO DOBY

„Na médiu fotografie si najviac vážim ten zastavený čas – že zvečníte to, čo už nebude, ale je dôležité to vidieť,“ hovorí fotograf **Juraj Bartoš**.

Koncom apríla vyšla unikátna kniha fotografií, ktorá dokumentuje takmer tridsať rokov života petržalského sídliska. Neopakovateľné okamihy zachytil fotograf **Juraj Bartoš**, absolvent slávnej bratislavskej ŠUP-ky (Škola umeleckého priemyslu), neúnavný chodec, ktorý zastavil čas a zvečnil život (nielen) bratislavských ulíc na tisíckach záberov.

Monografia **Juraj Bartoš: Petržalka** zostavená **Martinom Kleiblom** v spolupráci s fotografkou a vizuálnou umelkyňou **Zuzanou Pustaiovou** a grafickou dizajnérkou **Michaelou Chmelíčkovou** prináša výber fotografií, ktoré Bartoš vytvoril v rozmedzí rokov 1977 až 2004 na najľudnatejšom stredoeurópskom sídlisku.

V rozhovore prezradil viac o svojej práci a záľube, o Petržalke pred Draždiakom, ale aj o móde či cestách na Západ v čase socializmu.

Petržalské deti si užívajú snehovú kalamitu v roku 1987. | Foto: Juraj Bartoš

Takže toto je vlastne vaša tretia monografia?

V kníhkupectvách sú dve moje knihy – Obchodná a Viem zastaviť čas. Teraz kamarátka pripravuje tretiu – tá bude o New Yorku –, Petržalka je štvrtá. Ale niekoľko kníh som nafotil ešte za socializmu aj pre zahraničný trh. Vydavateľstvo Slovart sa vtedy skamarátilo so západonemeckým vydavateľom Gondrom Verlag a oslovili ma, aby som pre nich nafotil architektúru. Bolo to začiatkom 80. rokov.

Priznám sa, vŕtalo mi v hlave, ako ste sa za socializmu dostali na Západ…

Od Slovartu som mal služobný pas. Potom mi už len vybavili vízum – a išiel som. Zohnal som si líry, zobral som manželku a svoju škodovku – v tej sme aj prespávali. Bolo to vzrušujúce dobrodružstvo. Dokonca ma skoro raz zastrelili! Zaparkoval som vedľa nejakého múru a ľahol som si na zadné sedadlo, že idem spať. Zrazu pribehli policajti, búchajú mi na okienko: „Poď von!“ Bol som bosý, natiahol som sa pre topánky a vtedy ten policajt na mňa namieril – asi si myslel, že sa zohýbam pre zbraň. Ruka sa mu triasla – a ja, že „scarpe“, topánky. Dovolil mi obuť sa, vyšiel som von a on: „Čo tu chcete? To je ‚zona militare´,“ ukázal na múr. Tak si predstavte, že to bola kasáreň a oni si mysleli, že sme nejaké auto s výbušninou!

A ako na vás prišli v tom Nemecku?

Vtedajší šéf Slovartu, Lörinc sa volal, ma poznal. Vedel, že som fotograf, páčila sa mu moja práca. Keď si to Nemci uňho objednali, dohodli sa na nejakej nízkej sume – no Nemec by im za to nikam nešiel! (Smiech.) Ale ja som bol šťastný, že môžem dva mesiace fotiť na Západe.

Ako fotograf ste mali z pekla šťastie, lebo okrem Talianska ste sa dostali aj do Spojených štátov – sedem týždňov ste fotili priamo v New Yorku.

Za to zas vďačím Bolkovi Polívkovi. Veľmi sa mi páčili jeho predstavenia a jemu zasa moje fotky. Skamarátili sme sa – stal som sa takým jeho osobným fotografom. A ten New York... Pragonokoncert mu v 80. rokoch zariadil turné po USA, mal tam mať viacero predstavení. Doslova som sa mu vnútil, aby ma zobral so sebou. Paradoxne, on nakoniec na to turné nešiel, zrušili mu ho pre nejaký nevhodný rozhovor v západnom časopise.

Pozerala som si vaše fotky na webumenia.sk. Máte ich tam takmer dvesto a medzi nimi aj portrét Jacka Nicholsona v aute, práve z New Yorku. Ako sa vám to podarilo?

Išiel som po ulici, a akurát točili film Česť rodiny Prizziovcov – robil to slávny americký režisér John Houston, jeho dcéra Angelica bola vtedy Nicholsonovou partnerkou – a tam sme sa stretli. Pýtal som sa ho, či pozná Bolka Polívku – ale nepoznal! (Smiech.)

Mimochodom, práve fotkami z ulice ste sa preslávili, konkrétne konceptom „móda ulice“.

Móda ma veľmi zaujíma, je to svedectvo doby. Fotil som pre módne časopisy, aj na prehliadkach, kde sa často prezentujú modely, ktoré nie sú až také nositeľné. Keď som potom na ulici videl oblečenie, ktoré sa z môjho pohľadu takmer vyrovnalo tomu z módnych prehliadok, a zároveň bolo nositeľné – zaujalo ma to a chcel som ho odfotiť. Väčšinou to boli veci, ktoré si niekto sám ušil, uštrikoval či inak vytvoril. Neskôr mi napadlo, že by som si mohol všímať aj obyčajnú módu, nielen tú výnimočne zaujímavú. Napríklad odfotiť oblečenie ženy, ktorá vyjde s nákupom z Billy.

ROZHOVOR

Vaša nová kniha dokumentuje premenu Petržalky. Sídlisko ste vlastne fotili úplne od jeho počiatku.

Ja som totiž jeho prvý obyvateľ! Náš dom bol skolaudovaný ako prvý a do bytu sme sa nasťahovali hneď, ako sme dostali kľúče. Spali sme na molitanoch, ktoré sme si odkiaľ si priniesli a ráno nás zobudili novinári, ktorí chceli s nami robiť rozhovory.

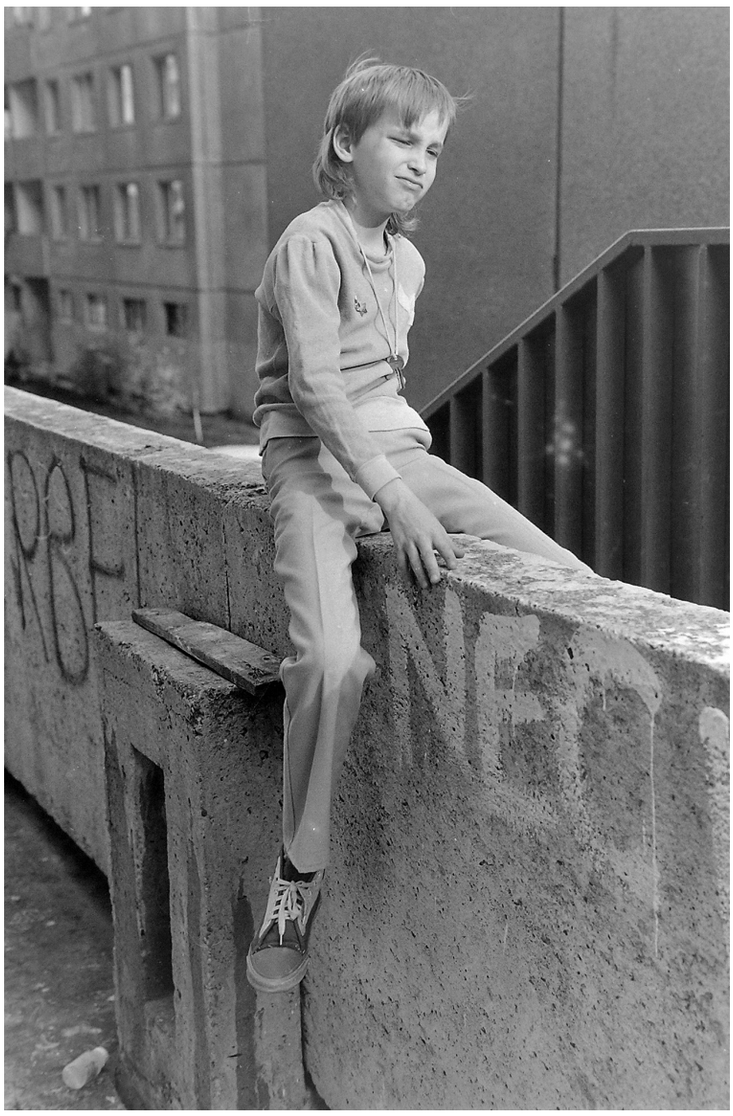

Zo série „Petržalské deti“. | Foto: Juraj Bartoš

Ako sa vám v Petržalke bývalo, páčila sa vám?

Bolo to niečo iné, zaujímavé, absolútne niečo nové. Pozoroval som, ako vzniká, rastie... Tam, kde teraz stojí Technopol, bol taký obrovský strom, priemer kmeňa mal, – neviem – snáď nepreháňam, ale aj dva metre. Ťažko by sa dal odpíliť, tak ho poliali benzínom a podpálili. Dokonca ani Draždiak ešte neexistoval, iba taká malá vodná plocha, domáci ju volali Šutrovka. Neďaleko bola paneláreň a Draždiak vznikol, keď tam pre ňu bagrovali štrk

Okrem módnych časopisov ste pôsobili ako fotograf aj na Fakultnej nemocnici na Kramároch, na oddelení urológie. Čo ste tam fotili?

Zdokumentoval som napríklad prvú transplantáciu obličky.

Fíha, a neodpadli ste?

Zvykol som si. Ale keď som bol na sále prvý raz, posadili ma do kúta, aby som videl, ako sa tam pohybujú a neplietol sa im potom pod nohy, keď tam budem fotiť... Sedel som v tom kúte, počul, ako tam štrngajú tie „prí-bory“ a vedel som, že tam má niekto otvorené brucho... No, naozaj som skoro odpadol. A to som vlastne ani nič nevidel. Naozaj neviem, ako som to vydržal, veď mňa striasa, už keď vidím náušnicu prepichnutú cez ucho! (Smiech.)

Tak prečo ste sa dali na niečo také?

Predtým som päť rokov fotil v časopise Beseda, a ten zrušili. Hľadal som prácu a našiel som toto. Mimochodom, v tej Besede mi zničili obrovský archív! Všetko, čo som tam za päť rokov nafotil, vyhodili. Besedu vydávalo Pôdohospodárske vydavateľstvo a každý týždeň sme museli mať dvoj- alebo štvorstranu z JRD (Jednotné roľnícke družstvo). Keď som urobil povinné fotografie, tak kým redaktora ešte opíjali, pobehal som dedinu a fotil som si len tak pre seba. Všetky negatívy, povinné aj nepovinné, som mal odložené v tmavej komore v takej veľkej krabici. Keď Besedu zrušili, pár dní som si hľadal nové zamestnanie a keď som si spomenul na negatívy, utekal som tam, ale redakcia už tam nebola. Boli tam nejakí ľudia, vravím im: „Veď tu bola krabica s negatívmi!“ A oni že – „áno, hodili sme ju do smetí“. Veľmi som bol nahnevaný. To by bol taký dokument slovenskej dediny!

A na tej klinike...

To bolo úplne iné zamestnanie a veľmi dobré z viacerých aspektov. Jednak som nemusel fotiť tie povinné komunistické konferencie a všelijaké hovadiny, ktoré ma nebavili a tiež preto, že tie moje fotografie boli užitočné. Lebo keď som niečo nafotil, išlo to do odborného časopisu alebo sa to premietalo na konferencii či prednáške. Moje fotografie poskytovali informácie študentom, lekárom.

Dalo sa aj tam robiť nejaké umenie?

Nie, ale to som si kompenzoval inde. Mal som totiž ešte takú výhodu, že na klinike sa nemuselo fotiť každý deň. Keď som sa zamestnal, povedali mi: „Tu je pracovná doba od siedmej do štvrtej.“ Prišiel som teda na siedmu – a do pol štvrtej sa nič nedialo. Na druhý deň som už prišiel na ôsmu – a zase celý deň nič. Tak som jeden deň vynechal – a ani to nezbadali. Keď sme sa už skamarátili s primárom, hovorím mu: „Však sem nemusím chodiť každý deň, môžem byť aj doma na telefóne.“ A on, že – „áno, veď my vieme, čo budeme na druhý deň potrebovať zdokumentovať, zavoláme ti deň dopredu a ty prídeš.“ Také som mal privilégiá! (Smiech.)

Ako dlho ste tam boli?

Tridsaťpäť rokov. Šéf tej kliniky bol zároveň aj minister zdravotníctva, čiže keď som si rozkázal nejaký výborný fotoaparát, kúpil mi aj taký, ktorý som priamo na klinike nepotreboval. (Smiech.)

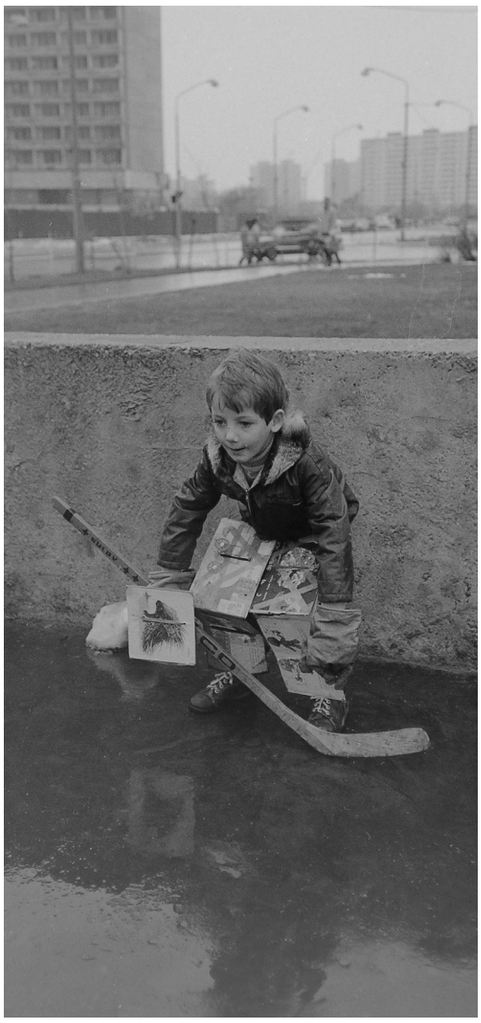

Detské hry v Petržalke 80. rokov 20. storočia.
Foto: Juraj Bartoš

Niektorí fotografi radi fotia jedno miesto naprieč rokmi, aby zachytili, ako sa mení. Vy ste niečo také robili?

Tým mojím miestom je Obchodná ulica. Fotografovať som ju začal ešte na film. Najprv som fotil ľudí, ktorí po ulici chodili. Potom mi napadlo, že budem fotiť aj predavačov v obchodoch, no ani to mi nestačilo, a rozhodol som sa zvečniť, ako ľudia na Obchodnej bývajú. Zazvonil som pri nejakom byte, otvorila mi pani a pýtala sa, čo chcem. „Chcem si nafotiť, ako bývate," hovorím jej. Akurát robila obed, tak pridala tanier na stôl a pozvala ma, aby som sa naobedoval s ňou. Inokedy som zas zazvonil pri dverách, otvoril mi muž, vravím mu: „Chcem si vás nafotiť." Vytiahol fľašu, položil dva poháre na stôl, debatovali sme a ja som fotil. A tak ďalej. Na médiu fotografie si najviac vážim ten zastavený čas – že zvečníte to, čo už nebude, ale je dôležité to vidieť.

ROZHOVOR

Nikto na vás nevyskočil, že mu leziete do súkromia?

Nie, nikto. Bola iná doba, ľudí tešilo, že sa o nich zaujímam. Dnes to už nie je možné. Ale na ulici ešte občas niekoho zastavím. Aj sa spýtam, či to môžem zverejniť. Niektorí povedia, že nie, iní súhlasia.

Vidím, že máte digitálny foťák. Ako ste sa zžili s novou technikou?

Technike a pokroku s ňou spojeným som veľmi naklonený. Lebo niečo odfotím, hodím to na Facebook a kamarát v Austrálii to hneď vidí. Jednak to a potom, keď mám výstavu, stačí, keď negatív kvalitne naskenujem, pošlem a galeristi si už fotky nechajú spraviť sami. Tá digitálna podoba fotografie je úžasná! Keď som fotil na film niekde, kde bolo málo svetla, musel som si zobrať vysokocitlivý film a ten sa dal málokedy zohnať. Teraz si nastavím 1600 ASA (stupeň svetelnej citlivosti, pozn. red.) a môžem krásne odfotiť dvojicu, ktorá sedí v rohu kaviarne osvetlená iba sviečkou... To by sa na film nedalo.

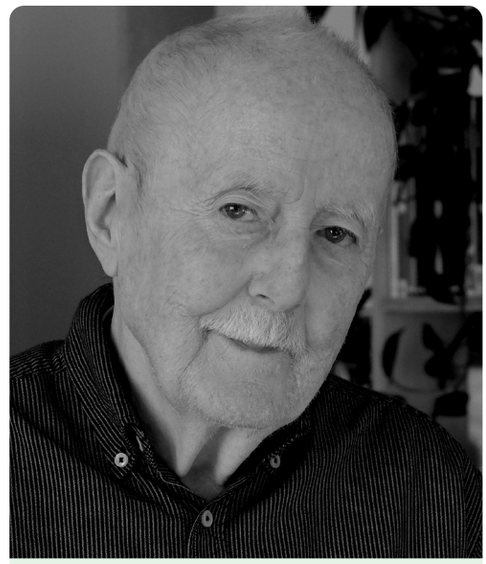

Juraj Bartoš sa narodil 4. januára 1944 v Bratislave. Vyštudoval Strednú umeleckopriemyselnú školu v Bratislave, odbor fotografia. Pracoval pre agentúru ČSTK-Pressfoto v Bratislave. Bartošove fotografie ste mohli vidieť v časopisoch Móda, Dievča, Slovenka, Dorka, Mladá tvorba, Populár, Javisko, Elle, Fototip, Digi-revue, British Journal of Photography, Fotografare. Jeho súrodencami sú významná slovenská kunsthistorička Zuzana Bartošová a konceptuálny umelec Peter Bartoš. Dcéra Nina je docentkou na bratislavskej Fakulte architektúry a dizajnu, dcéra Kristína je zasa svetoznámou grafickou dizajnérkou.

Juraj Bartoš ako jediný fotograf zachytil dejiny sídliska Petržalka. | Foto: Juraj Bartoš

Ale zase – nepremýšľa sa pri fotografovaní menej, keď môžete cvakať do aleluja?

Nie, prečo? Keď cvakám do aleluja a niečo dobré z toho vyberiem, tak to je v poriadku. Hoci teraz vzniká taká... akoby som to povedal… trieda fotografov vyššej kategórie, či ich mám nazvať – takí šľachtici –, ktorí zase začínajú fotiť na film. Aby sa odlíšili od tých, čo fotia digitálne. Pritom ja som sa zoznámil s jednou 16-ročnou dievčinou, ktorá fotila mobilom úžasné zábery tejto doby a s otcom dali dokopy nejaké peniaze a vydali knižky. Ona dokumentovala život svojej generácie, tých 16- až 18-ročných... Tam by sa tí vážni fotografi nikdy nedostali.

Martina Štefániková

PAV: FUTBAL V PETRŽALKE POČAS PRVEJ SVETOVEJ VOJNY

Len necelý mesiac pred vypuknutím globálneho konfliktu zažila Petržalka pamätný futbalový zápas. Ako ovplyvnila vojna obľúbený šport?

31. máj 1914 patrí v rámci petržalskej futbalovej histórie k významným dňom. Na ihrisku PTE, klubu, na ktorého tradíciu nadväzuje FC Petržalka, nastúpil víťaz írskeho pohára Glentoran FC z Belfastu.

Proti nemu sa postavilo kombinované mužstvo zložené z hráčov domovského PTE (Pozsonyi Torna Egyesület) a BAK Budapešť. Podľa súpisky, ktorú uverejnili v deň zápasu, mali mať „petržalskí“ futbalisti v domácej zostave miernu prevahu. A mená „našich“ borcov? V bránke stál Redecha, v poli hrali Leberfinger, Gonda, Lederer a dvaja Zsáryovci.

Pre zaujímavosť, najlepšie lístky na tribúnu stáli v predpredaji 10 korún, tie najlacnejšie korunu. Podujatie sa tešilo značnej publicite, tlač písala o športovej senzácii a organizátori navýšili kapacitu štadiónu PTE na 4000 – 5000 miest. Dodajme, že v Petržalke domáci futbalisti podľahli hosťom 0:3.

No obľubu futbalu v Petržalke to nijako neovplyvnilo a pokračovala aj napriek prvému globálnemu konfliktu, ktorý sa naplno rozhorel 28. júla 1914. Viac o osudoch petržalského futbalu a futbalistov počas 1. svetovej vojny porozpráva na štvrtej prednáške Petržalskej akadémie vzdelávania historik **Juraj Červenka**, okrem iného aj autor knihy **Za Starým mostom: Najvýznamnejšie kapitoly petržalského futbalu**.

FC Glentoran porazil domáce slovensko-maďarské mužstvo 0:3. | Foto: Archív FC Glentoran

Viera Némethová
Knižnica Petržalka

PETRŽALSKÁ AKADÉMIA VZDELÁVANIA
Neformálne celoživotné vzdelávanie

TAJOMSTVÁ UKRYTÉ V KNIHÁCH

Projekt nákupu kníh z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

10 000 €
dotácia z FPU

1 377 €
spoluúčasť Knižnice Petržalka

978
zakúpených kníh

12
vydavateľstiev a kníhkupectiev podporila Knižnica Petržalka nákupom kníh

10 303
čitateliek a čitateľov benefituje vďaka grantu zo širšej a pestrejšej ponuky kníh

fond na podporu umenia

Knižnica PETRŽALKA

KNIŽNICA V OC GALÉRIA PETRŽALKA

Knižnica Petržalka prichádza so svojím programom do ďalšieho petržalského priestoru. Návštevníci OC Galérie Petržalka môžu zažiť knižný kvíz pre dospelých aj pre deti, čítanie spojené so súťažou alebo výtvarné dielničky, na ktorých si deti vyrobia knižnú záložku či inú milú drobnosť.

24. máj | 10:00 – 12:30
OC Galéria Petržalka, Panónska cesta 25

POČÚVADLO VOL. 10

Opäť sa budú v petržalskej knižnici čítať dobré knihy a počúvať dobrá muzika. Ukážky z diel pôvodnej slovenskej a prekladovej tvorby budú čítať známe tváre slovenskej umeleckej scény, knižného sveta, ale aj tváre našej knižnice. Chýbať nebude súťaž o knihy vydavateľstiev Slovart a Literárna bašta.

30. máj | 17:00 – 22:00 | Knižnica Prokofievova 5

TENIS TAM TRÉNOVALA AJ LEGENDA BIELEHO ŠPORTU

„Pre nás ani tak nie je konkurenciou futbalový klub, ako mobily. Najviac sa bojím nových aplikácií a hier,“ hovorí zakladateľka tenisového klubu TopTenis **Alexandra Vyparinová**.

Aktuálne je v tenisovom klube stovka detí, rozdelené sú podľa veku do štyroch hráčskych družstiev. | Foto: TopTenis

Tenis hráva od detstva, ako juniorka bola treťou hráčkou bratislavského rebríčka. Bolo len logické, že sa rozhodla študovať ho aj na vysokej škole – na bratislavskej Fakulte telesnej výchovy a športu (FTVŠ) UK si vybrala tenis a trénerstvo. Už v prvom ročníku sa však jej hráčsky osud zvrtol. Nebolo v tom zranenie, ale odhodlanie odovzdať lásku k tenisu ďalej – deťom.

„Keby som vtedy vedela, do čoho idem, asi by som sa na to nedala,“ hovorí dnes so smiechom **Alexandra Vyparinová**, zakladateľka tenisového klubu a školy TopTenis, jedného zo šestnástich veľkých športových klubov, ktoré benefitujú z dotácií petržalskej samosprávy. *„Ale my športovci sme vytrvalí, vidíte, existujeme už tridsaťpäť rokov.“*

NAMIESTO ŽÚROV TRÉNINGY

„Kým ostatní chodili do Machnáča na pivo, ja som makala ako tenisová trénerka. Začali sme na švédskych domkoch (ubytovacie zariadenie Univerzity Komenského za botanickou záhradou, poz. red.), potom sme sa presunuli na tenisové kurty Casey a nakoniec sme skončili v areáli FTVŠ. Priznám sa, že som kvôli tomu aj opakovala ročník, lebo už toho bolo na mňa dosť. Bolo to roku 1990, kedy sme mali 200-250 detí,“ zhrnie Sandra začiatky TopTenisu.

V Petržalke, na Budatínskej, v tesnom susedstve základnej školy, fungujú už štvrtý rok, presťahovali sa tam po kovide. Milovníci tenisu majú k dispozícii nafukovaciu halu i vonkajšie kurty. Sandra hrdo hovorí, že za ten krátky čas sa im podarilo vybudovať skvelú komunitu. Stretávajú sa aj mimo hrania, tréningov či turnajov, organizujú opekačky, spoločne zveľaďujú areál. Koncom apríla napríklad vďaka grantu od Ekopolis vysadili viacero ovocných stromov a kríkov. *„Nakúpili sme jablone, slivky, černice, ríbezle, maliny... z toho, čo sa urodí, budú mať decká ovocie a čo ostane, to zavarím a počas turnajov dostanú chleby s naším klubovým džemom.“*

RADOSŤ Z HRY

Práca s deťmi, čiže tenisová škola, je dôležitou súčasťou činnosti klubu. Aktuálne ich majú okolo stovky – od troch do šestnástich rokov. *„Učíme deti bojovať, prehrávať, vyhrávať a tešiť sa z každej loptičky“* – hlása slogan na ich webstránke a Sandra to potvrdzuje. *„Veľmi si zakladáme na tom – a to je pre nás prvoradé – aby sem deti chodili rady. Jasné, že to neflákame, snažíme sa z nich dostať maximum, ale vopred každému rodičovi zdôrazním – nechceme to robiť vrcholovo. Keď to niekto chce, odporučím mu – aj keď idem proti sebe –, aby radšej išiel do iného klubu,“* približuje filozofiu TopTenis.

Dodáva, že vrcholový tenis zažila na vlastnej koži a nechce, aby „jej“ deti robili to, *„čomu neverím, že je dobré. Nehovorím, robiť šport je super. Naučí ťa to vytrvalosti, vyhrávať, aj prehrávať, bojovať, decká nemajú čas na blbosti, nájdu si kamarátov, ale... musíš mať extrémny talent a, žiaľ, tvoji rodičia aj veľmi veľa peňazí, ak to chceš robiť naozaj vrcholovo,“* upozorňuje.

Chcú zveľadiť okolie

Okolie areálu TopTenis komunita klubu neustále vylepšuje. Najnovšie sa rozhodli podporiť ekodopravu a pre ľudí, ktorí k nim jazdia na bicykloch, vybudovať odkladacie stojany. Sumu vo výške 1 000 eur chcú získať prostredníctvom crowdfundingu. Cez **startlab.sk** ich môžete podporiť aj vy.

TRÉNERSKÁ LEGENDA

Deťom sa venuje dvanásť trénerov, rozdelené sú do štyroch družstiev – dve do desať rokov a dve do dvanásť, v septembri pribudne družstvo do osem rokov. Hrajú najnižšiu ligu, ale neprekáža im to. *„V tenise je to do značnej miery o tom, koľko máte nahraté. Keď niekto trénuje päťkrát do týždňa, jasné, že vyhrá skôr ako ten, čo trénuje dvakrát, trikrát – čo je náš prípad.“*

Ešte vlani patril do trénerského tímu aj **Miroslav Beleš**, prvý tréner **Karin Habšudovej**, prvej slovenskej tenistky, ktorá sa dokázala prebojovať do TOP 10 svetovej ženskej te-

nisovej asociácie WTA. *„Žiaľ, v septembri náhle zomrel. Je ho veľká škoda, patril do starej trénerskej školy, bol tvrdý, ale tenis decká naučil perfektne,“* spomína Sandra.

DETI ZLENIVELI

O nových malých hráčov v TopTenise nemajú núdzu. Klasické nábory nerobia, získavajú ich skôr vďaka bezplatným krátkodobým kurzom, ktoré organizujú vďaka podpore od veľkých firiem. *„Urobíme niečo zadarmo a potom ponúkneme deťom možnosť pokračovať. Na konci kurzu sa stretnem s rodičmi, poviem im, ktoré deti sú šikovné a mohli by hrať družstvá. Takto nám to funguje najlepšie,“* hovorí Sandra.

Pochvaľuje si aj spoluprácu so susednou ZŠ Budatínska. Dvakrát ročne robia bezplatné kurzy pre 1. – 4. ročník, v pláne je v budúcnosti aj možnosť poskytnúť priestory nafukovacej haly na hodiny telesnej výchovy.

Dvakrát do roka – v zime a v lete – organizujú pre deti tenisové kempy, kde okrem tenisu jazdia aj na paddleboardoch a využívajú všetky bonusy blízkeho Draždiaka. Sandra však priznáva, že je čoraz ťažšie ich nadchnúť a zabaviť. *„Deti lenivejú a strácajú o šport záujem. Pre mňa ani nie je konkurencia futbalový klub, ale mobily. Najviac sa bojím nových aplikácií a hier.“*

Okolo klubu sa vytvorila skvelá komunita detí aj dospelých. Stretávajú sa aj mimo hrania a turnajov. | Foto: TopTenis

SENIORSKÉ TURNAJE

Petržalka je mestská časť s veľkým počtom tenisových klubov a krúžkov, a teda je tu veľká konkurencia. Ako sa im darí prežiť? *„Snažíme sa stále vymýšľať niečo nové. Ročne zorganizujeme desiatky turnajov pre deti aj pre dospelých, v súčasnosti máme v kartotéke okolo tristo ľudí, ktorých vieme pozvať,“* hovorí Vyparinová. *„A musím povedať, že máme aj veľmi dobrú pozíciu z hľadiska lokality. V blízkom okolí je viacero základných škôl, aj zo Slnečníc k nám chodí dosť detí,“* vypočítava a dodáva, že lákadlom je nepochybne aj cenová dostupnosť TopTenisu pre bežných ľudí.

Aj to je podľa nej dôvod, prečo k nim tak radi chodia seniori. *„Dokonca sme už začali robiť seniorské turnaje. A to je pre mňa budúcnosť – chcela by som tento typ turnajov dostať na ešte vyššiu úroveň – len musíme dať najskôr dokopy halu, ktorá už má najlepšie obdobie za sebou.“*

DOTÁCIE IM POMÁHAJÚ PREŽIŤ

Ako pre väčšinu športových klubov, aj pre TopTenis sú najťažším orieškom financie. Vďaka Petržalke bude zakladateľka klubu spávať o čosi pokojnejšie – z dotácií pre športové kluby tento rok získala 8911 eur. *„Poviem na rovinu, bez dotácií z Petržalky by sme asi neprežili. Tie nám zaistia nájom, lebo keď ste pod tlakom v týchto základných veciach, je to veľmi nepríjemné. Samozrejme, počítame aj s dvomi percentami, ale teraz to môžete dať aj rodičom, takže je ťažšie rozhodnúť sa,“* priznáva Sandra.

No nevzdáva to a hľadá možnosti, ako pokračovať ďalej. Jej cieľom je poskytnúť ľuďom možnosť zašportovať si, a zároveň byť súčasťou komunity. A darí sa jej to. Napokon, isto nie náhodou začali tenisový areál na Budatínskej 61 prezývať Budha aréna. *„Vymyslel to jeden pán – čiastočne podľa Budatínskej, čiastočne podľa toho, že ‚dobro sa vráti‘.“*

Martina Štefániková

„Učíme deti bojovať, prehrávať, vyhrávať a tešiť sa z každej loptičky“ – hlása slogan na webstránke klubu TopTenis. Foto: TopTenis

„Prvé, čo Becker vidí, je zbraň. Rovno na chodbe sa opiera o lavičku. Grace si všimne jeho pohľad. „Nebojte sa,“ krivo sa usmeje. „Nebudem váš žiadať,..” (znenie tajničky).”

Výherkyňou krížovky z čísla 04/2025 sa stáva **Iveta Rešková**.

V májovom čísle hráte s vydavateľstvom **Slovart** o strhujúci triler **Modrá hodinka** o tajomnom zmiznutí na škótskom ostrove Eris od britskej spisovateľky Pauly Hawkinsovej.

Držíme palce!

slovart

						Pomôcky: SUR, ill, lja	Súzvuky tónov	Šibal, loptoš	Mužský slávnostný oblek	Dub, po anglicky	Národný výbor (skr.)	3. časť tajničky	Ináč
						Meno Alfonza							
						Obytný automobil							
						Opačná, druhá strana					Zvratné zámeno / Nasýpal		
						Riečny kôrovec				Stan. tech. kontroly / Vysádzal			
						Disc jockey (skr.) / Na to miesto, tam			Mliečny výrobok / Dymil, čmudil				Vápnik (zn.)
Autor: Blah.	Dovnútra	Citoslovce varovania	Hory	Chorý, po anglicky	Ukazovacie zámeno / Popevok			Súkenná topánka / Naparujú					
Rozdeľovala							Klesala / Vyrezávaná ozdoba						
Ojazdila, po česky						Dávali rady / Stráž (hovor.)							Trnava (EČV)
	Akože	Slečna (skr.) / Bodnutie v šerme			Dôveroval / Austrálsky vačkovec						Long ton (skr.) / Imanie		
1. časť tajničky				Ničil / Klopká						Meno Márie / Časť dňa			
Knokaut (skr.)			Časť náklad. auta / Pretože						Valuta (skr.) / Dôveruj			Hlas cvrčka	European University Association (skr.)
Odmena za niečo								Vajce, po česky / Rôznosť, pestrosť					
	Kilogram (zn.)	Herecká úloha / Chytala					4. časť tajničky / Alarmuj						
Klebetná žena						Plochá čiapka / 2. časť tajničkt							
Spodné nohavice (hovor.)					Kód rubľa / Značka tampónov				Rumunsko (MPZ) / Editor (skr.)			Nenáročná obilnina	Dravý nočný vták
	Potom / Ročné obdobie			Utrie / Domáce meno Aleny						Žni / Age of Puberty			
Osobné zámeno			Sústava písmen / M foneticky								Vnútri / Na tomto mieste		
Stromo-radie					Satellite User Terminal (skr.)				Patriaci Otovi				
Rastlinné maslo					Ruská rieka				Bozk (hovor.)				

Odpovede zasielajte na e-mail **noviny@petrzalka.sk** do **20. mája 2025** v predmete správy so slovom Tajnička.
Zaslanie viacerých e-mailov nezvyšuje vaše šance na výhru.

Naša Petržalka, bezplatné samosprávne noviny, mesačník, 53 000 kusov, ISSN 2644-5719, EV 5826/19 | Redakcia: Referát komunikácie Miestneho úradu Petržalka | noviny@petrzalka.sk, +421 947 487 088 | Tlač: MAFRAPRINT, Petr Turyna, +420 734 517 178 | Vydavateľ: Mestská časť Bratislava-Petržalka, Kutlíkova 17, 851 02 Bratislava, IČO: 00 603 201